

ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ДОКУМЕНТУ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з реалізації у 2025–2027 роках Стратегії розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року»

Новгород-Сіверська міська територіальна громада

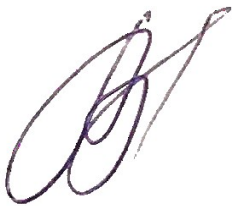
ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ДОКУМЕНТУ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з реалізації у 2025–2027 роках Стратегії розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року»

Виконавці:

к.с.-г.н., доцент, магістр з екології,
голова ГО «Зелена мережа».
Світлана ЯРОЩУК

д.е.н, професор, голова ГО
«Платформа розвитку громад»
Вікторія МЕДВІДЬ

к.с.-г.н., доцент, магістр з екології
Роман ЯРОЩУК

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	5
1.1. Стратегічні, операційні цілі та завдання Стратегії	5
1.2. Узгодженість Стратегії розвитку з програмними та стратегічними документами	6
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО	13
2.1. Біорізноманіття (у т. ч. флора і фауна)	13
2.2. Ґрунти	13
2.3. Надра	14
2.4. Клімат	15
2.5. Атмосферне повітря	18
2.6. Водні ресурси	18
2.7. Ландшафт	19
2.8. Природно-заповідний фонд	20
2.9. Безпека та здоров'я населення	22
2.10. Матеріальні активи	23
2.11. Об'єкти культурної спадщини	24
2.12. Управління відходами	25
2.13. Взаємодія факторів, що формують екологічний стан громади	25
2.14. Прогнозні зміни, якщо документ державного планування не буде затверджено	26
РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)	27
РОЗДІЛ 4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)	37
РОЗДІЛ 5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА	41

МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	
РОЗДІЛ 6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ	50
РОЗДІЛ 7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	55
РОЗДІЛ 8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ)	59
РОЗДІЛ 9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	62
Резюме нетехнічного характеру	66
Список використаних джерел	68

РОЗДІЛ 1

ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

1.1. Стратегічні, операційні цілі та завдання Стратегії

Об'єктом стратегічної екологічної оцінки є документ державного планування – *Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з реалізації у 2025-2027 роках Стратегії розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року*. Стратегічні цілі безпосередньо виникають з бачення та визначають напрямки розвитку громади, які вказані в баченні; в той самий час вони дозволяють зберегти чіткий поділ Стратегії, згрупувати операційні цілі. Їх реалізація в прийнятій часовій перспективі (в даному документі – до 2027 року) повинна призвести до досягнення відповідного стану розвитку громади, окресленого в її баченні. Нижче представлено список запланованих стратегічних та операційних цілей:

Стратегічна ціль 1. Ефективна підтримка економічного розвитку громади

Операційна ціль 1.1. Підтримка розвитку малого та середнього підприємництва, залучення інвесторів

Операційна ціль 1.2. Підтримка розвитку інноваційного екологічного сільського господарства

Операційна ціль 1.3. Підтримка розвитку туризму

Стратегічна ціль 2. Забезпечення доступу мешканців до різноманітних суспільних послуг високої якості та підтримка різних категорій мешканців, ВПО, ветеранів та їх родин

Операційна ціль 2.1. Ефективна система управління громадою

Операційна ціль 2.2. Підвищення якості надання послуг в сфері соціальної допомоги та охорони здоров'я

Операційна ціль 2.3. Покращення якості послуг в сферах освіти, культури, спорту та відпочинку

Операційна ціль 2.4. Підвищення широкої участі мешканців в житті громади

Операційна ціль 2.5. Інтеграція в громаду ВПО, реінтеграція та підтримка ветеранів та їх родин

Стратегічна ціль 3. Забезпечення високих стандартів життя та безпеки на території громади

Операційна ціль 3.1. Розвиток технічної інфраструктури

Операційна ціль 3.2. Охорона навколишнього середовища

Операційна ціль 3.3. Розвиток інфраструктури суспільної сфери

Операційна ціль 3.4. Забезпечення високого рівня безпеки жителів громади

Таким чином, цілі Стратегії спрямовані на поєднання економічного зростання з підвищенням соціального добробуту населення та збереженням довкілля.

1.2. Узгодженість Стратегії розвитку з програмними та стратегічними документами

Окрім того, що місцеве самоврядування громади є самостійним органом і діє автономно в сфері стратегічного планування, положення Стратегії розвитку громади мають узгоджуватися з положеннями стратегічних документів вищого рівня – обласного та національного. Це особливо важливо у тих випадках, коли цілі та завдання цих документів безпосередньо стосуються території громади.

У цьому розділі показано, як стратегічні та операційні цілі розвитку громади відповідають основним напрямкам розвитку, визначеним у Стратегіях області та держави.

Державна стратегія регіонального розвитку України до 2027 року передбачає наступні стратегічні та операційні цілі:

Стратегічна ціль 1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, кліматичному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах

Оперативна ціль 1.1. Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь

Оперативна ціль 1.2. Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах

Оперативна ціль 1.3. Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення

Стратегічна ціль 2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів

Оперативна ціль 2.1. Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів

Оперативна ціль 2.2. Сильна, спроможна та конкурентоспроможна регіональна економіка

Стратегічна ціль 3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування

Оперативна ціль 3.1. Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади з урахування кращих практик ЄС

Оперативна ціль 3.2. Розвиток різних форм співробітництва та ефективне управління публічними інвестиціями.

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади Державній стратегії регіонального розвитку України представлений у таблицях:

Таблиця 1.2.

Відповідність Стратегії розвитку громади Державній стратегії регіонального розвитку України до 2027 року

Стратегічні цілі Стратегії розвитку Новгород-Сіверської МТГ	Стратегічні цілі Державної стратегії регіонального розвитку		
	Стратегічна ціль 1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, кліматичному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах	Стратегічна ціль 2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів	Стратегічна ціль 3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування
Стратегічна ціль 1. Ефективна підтримка економічного розвитку громади	+	+	+
Стратегічна ціль 2. Забезпечення доступу мешканців до різноманітних суспільних послуг високої якості та підтримка різних категорій мешканців, ВПО, ветеранів та їх родин	+		+
Стратегічна ціль 3. Забезпечення високих стандартів життя та безпеки на території громади	+	+	

Таблиця 1.3.

Відповідність Стратегії розвитку громади Державній стратегії регіонального розвитку України до 2027 року

Оперативні цілі Стратегії розвитку Новгород-Сіверської МТГ	Оперативні цілі Державної стратегії регіонального розвитку						
	1.1. Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь	1.2. Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах	1.3. Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення	2.1. Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів	2.2. Сильна, спроможна та конкурентоспроможна регіональна економіка	3.1. Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади з урахування кращих практик ЄС	3.2. Розвиток різних форм співробітництва та ефективне управління публічним і інвестиціями
1.1. Підтримка розвитку малого та середнього підприємництва, залучення інвесторів						+	+
1.2. Підтримка розвитку інноваційного екологічного сільського господарства						+	
1.3. Підтримка розвитку туризму	+						
2.1. Ефективна система управління громадою						+	+
2.2. Підвищення якості надання послуг в сфері соціальної допомоги та охорони здоров'я		+	+				
2.3. Покращення якості послуг в сферах освіти, культури, спорту та відпочинку		+					
2.4. Підвищення						+	

ЗВІТ СЕО Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027

широкої участі мешканців в житті громади							
2.5. Інтеграція в громаду ВПО, реінтеграція та підтримка ветеранів та їх родин			+				
3.1. Розвиток технічної інфраструктури	+						
3.2. Охорона навколишнього середовища	+						
3.3. Розвиток інфраструктури суспільної сфери	+			+			
3.4. Забезпечення високого рівня безпеки жителів громади				+			

Стратегія розвитку Чернігівської області передбачає наступні стратегічні та операційні цілі:

Стратегічна ціль 1. Чернігівщина – безпечний регіон

- 1.1. Створення безпекових умов для повсякденної життєдіяльності громадян
- 1.2. Підвищення стійкості територіальних громад до кризових ситуацій
- 1.3. Енергетична безпека
- 1.4. Інформаційна і кібербезпека
- 1.5. Екологічна безпека, адаптація до зміни клімату

Стратегічна ціль 2. Комплексна відбудова інфраструктури

- 2.1. Оцінка руйнувань та пошкоджень об'єктів інфраструктури
- 2.2. Відбудова та стабільне функціонування соціальної, критичної інфраструктури, систем життєзабезпечення, житла
- 2.3. Відновлення та розвиток дорожньої транспортної інфраструктури, зв'язку
- 2.4. Комплексна відбудова територіальних громад

Стратегічна ціль 3. Відновлення бізнесу і розбудова нової економіки регіону

- 3.1. Відновлення та розвиток бізнесу. Створення умов для підвищення конкурентоспроможності місцевих виробників
- 3.2. Стимулювання економічної активності та розвиток сфер смарт-спеціалізації регіону
- 3.3. Відновлення та сталий розвиток агропромислового комплексу

3.4. Сучасний туристичний простір

3.5. Забезпечення продуктивної та вільно обраної зайнятості громадян

Стратегічна ціль 4. Збереження і розвиток людського потенціалу

4.1. Сучасний освітній простір

4.2. Підвищення якості, доступності медичних послуг та покращання ментального і фізичного здоров'я населення

4.3. Якісні соціальні послуги, нова ветеранська політика

4.4. Культурний і духовний розвиток та формування національної ідентичності

Стратегічна ціль 5. Розвиток ефективного багаторівневого врядування з врахуванням процедур та кращих практик ЄС

5.1. Підвищення інституційної спроможності громад з урахуванням кращих практик ЄС

5.2. Цифрова трансформація громад і регіону

5.3. Розвиток громадянського суспільства

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади Стратегії розвитку Чернігівської області представлений у таблицях:

Таблиця 1.4.

Відповідність Стратегії розвитку громади стратегії розвитку Чернігівської області

Стратегічні цілі Стратегії розвитку Новгород-Сіверської МТГ	Стратегічні цілі Стратегії сталого розвитку Чернігівської області				
	Стратегічна ціль 1. Чернігівщина – безпечний регіон	Стратегічна ціль 2. Комплексна відбудова інфраструктури	Стратегічна ціль 3. Відновлення бізнесу і розбудова нової економіки регіону	Стратегічна ціль 4. Збереження і розвиток людського потенціалу	Стратегічна ціль 5. Розвиток ефективного багаторівневого врядування з врахуванням процедур та кращих практик ЄС
Стратегічна ціль 1. Ефективна підтримка економічного розвитку громади			+	+	
Стратегічна ціль 2. Забезпечення доступу мешканців до різноманітних суспільних послуг високої якості та підтримка різних категорій мешканців, ВПО, ветеранів та їх родин			+	+	+
Стратегічна ціль 3. Забезпечення високих стандартів життя та безпеки на території громади	+	+			

Таблиця 1.5.

Відповідність Стратегії розвитку громади Стратегії розвитку Чернігівської області

Оперативні цілі Стратегії розвитку Новгород-Сіверської МТГ	Оперативні цілі Стратегії сталого розвитку Чернігівської області																				
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	4.1	4.2	4.3	4.4	5.1	5.2	5.3
1.1. Підтримка розвитку малого та середнього підприємництва, залучення інвесторів										+	+										
1.2. Підтримка розвитку інноваційного екологічного сільського господарства										+	+	+									
1.3. Підтримка розвитку туризму										+			+					+			
2.1. Ефективна система управління громадою																				+	+
2.2. Підвищення якості надання послуг в сфері соціальної допомоги та охорони здоров'я															+		+	+			
2.3. Покращення якості послуг в сферах освіти, культури, спорту та відпочинку															+	+			+		
2.4. Підвищення широкої участі мешканців в житті громади															+					+	+
2.5. Інтеграція в громаду ВПО, реінтеграція та підтримка ветеранів та їх родин																		+	+		
3.1. Розвиток технічної		+	+				+	+	+												

ЗВІТ СЕО Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027

інфраструктур и																			
3.2. Охорона навколишнього середовища					+														
3.3. Розвиток інфраструктур и суспільної сфери						+	+												
3.4. Забезпечення високого рівня безпеки жителів громади	+	+		+															

Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025–2027 роках є комплексним документом державного планування, що визначає пріоритетні напрями розвитку громади у соціально-економічній, інфраструктурній, екологічній та гуманітарній сферах. Аналіз стратегічних і операційних цілей показав, що документ орієнтований на поєднання економічного зростання з підвищенням добробуту населення та одночасним забезпеченням екологічної безпеки. Особливий акцент зроблено на розвитку малого та середнього бізнесу, інноваційного екологічного сільського господарства, туризму, модернізації інфраструктури, поліпшенні якості послуг для мешканців та підвищенні рівня безпеки.

Важливим є узгодження цілей та завдань Стратегії з документами стратегічного планування вищого рівня – Державною стратегією регіонального розвитку України до 2027 року та Стратегією розвитку Чернігівської області. Проведене зіставлення підтвердило їх значну відповідність: у Стратегії громади простежуються ключові напрями державної та регіональної політики, зокрема щодо інтегрованого розвитку територій, забезпечення стійкої інфраструктури, охорони довкілля, соціальної інтеграції ВПО та ветеранів, розвитку громадянського суспільства та багаторівневого врядування.

Таким чином, Стратегія розвитку та План заходів з її реалізації є узгодженим і системним документом, що враховує національні та регіональні пріоритети, забезпечує комплексний підхід до вирішення проблем громади та створює передумови для сталого розвитку із урахуванням екологічних чинників.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО

2.1. Біорізноманіття (у т. ч. флора і фауна)

громада має досить розвинений сировинний потенціал для розвитку деревообробної промисловості. Загальна площа земель лісового фонду становить 58,5 тис. га, з яких 52,5 тис. га вкриті лісовою рослинністю (переважно сосновими насадженнями), що складає близько 30 % площі громади. Основними деревними породами є сосна, дуб та береза.

За даними регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища Чернігівської області, флора регіону налічує близько 1000 видів вищих і нижчих рослин, серед яких 84 види занесені до Червоної книги України, 105 видів – до переліку регіонально рідкісних, а також 24 види охороняються Конвенцією CITES. На території області зростає 19 рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України.

Фауна області також є багатою та різноманітною: налічується близько 400 видів наземних хребетних тварин, з яких понад 40 видів занесені до Червоної книги України. Серед них: видра річкова (*Lutra lutra*), горностай (*Mustela erminea*), чорний лелека (*Ciconia nigra*), орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla*), пугач (*Bubo bubo*).

Ліси громади є важливим ресурсом, які займають 32 % площі громади. Найбільшим за виробничими потужностями є Філія Північний лісовий Офіс ДП «Ліси України» Новгород-Сіверське надлісництво, у підпорядкуванні якого знаходиться майже 64,0 тис. га лісу Новгород-Сіверської та Семенівської громад. У громаді також працюють 7 підприємств, які спеціалізуються на лісопереробці.

Таким чином, територія Новгород-Сіверської громади поєднує лісові, заплавні та болотні екосистеми, які формують оселища для рідкісних видів флори і фауни, що мають важливе значення для збереження біорізноманіття на регіональному та національному рівні.

2.2. Ґрунти

Для опису характеристик ґрунтів громади у звіті використовувалися регіональні джерела: Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області області та Екологічний паспорт Чернігівської області.

За даними регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища Чернігівської області, ґрунти області характеризуються різноманітністю, що зумовлено природно-географічними особливостями території. У північній частині поширені дерново-підзолисті, сірі та світло-сірі

опідзолені, а також торф'яно-болотні ґрунти, тоді як у південній частині області переважають чорноземи.

Агрохімічна паспортизація свідчить, що за вмістом гумусу найбільшу частку становлять ґрунти із середнім рівнем (30,9 %), тоді як 29,3 % мають низький рівень, а лише 9,2 % характеризуються високим вмістом гумусу. Середньозважений показник становить 2,71 %. За вмістом азоту 93,3 % ґрунтів мають дуже низький і низький рівень забезпеченості, тоді як лише 0,8 % – підвищений. За вмістом рухомих сполук фосфору 49,4 % ґрунтів віднесено до середнього рівня, 35,4 % – до підвищеного, середньозважений показник становить 108,6 мг/кг. Забезпеченість калієм також переважно на середньому та підвищеному рівнях.

Серед основних чинників деградації ґрунтів у регіоні виділяються високий рівень розораності земель, ерозійні процеси, порушення сівозмін, а також надмірне використання мінеральних добрив і пестицидів. Для підтримання родючості у 2023 році застосовувались органічні добрива (575,3 тис. т), мінеральні добрива (246,7 тис. т), а також проводилось вапнування кислих ґрунтів на площі 3,0 тис. га.

Таким чином, ґрунти території Новгород-Сіверської громади, як частини Чернігівщини, є різноманітними за типами та родючістю, однак характеризуються низькою забезпеченістю азотом. Це потребує раціонального використання добрив і впровадження природоохоронних агротехнологій для збереження родючості та зменшення деградаційних процесів.

Оскільки, одним із основних ресурсів громади є земля, а основою економіки – сільське господарство (58% території), в оренді аграріїв знаходиться близько 60 тис. га сільськогосподарських угідь, а це 60% від сільськогосподарських угідь.

На території громади діє кілька значних сільськогосподарських виробників, а також невеликі індивідуальні фермерські господарства. Більшість з них традиційно спеціалізується на вирощуванні зернових та олійних культур, а тваринництво розвивається лише у дрібних господарствах.

З початком повномасштабного вторгнення загострились проблеми з ринками збуту сільськогосподарської продукції, особливо проблеми з експортом. На економічну активність також негативно впливають високі ціни на енергоносії, паливо, низька купівельна спроможність громадян, погіршення логістики.

2.3. Надра

За даними Стратегії розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади, надра громади характеризуються наявністю мінерально-сировинної бази, яка використовується передусім у будівельній індустрії. Балансові запаси крейди становлять близько 240 млн тонн. Крім того, на території громади наявні запаси глини, піску та мергелю. У межах громади розвідано 16 родовищ корисних копалин, з яких на сьогодні розробляється лише третина. Це створює потенціал для розвитку будівельних матеріалів та пов'язаних виробництв.

За даними регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища Чернігівської області (2023 р.), мінерально-сировинна база регіону включає родовища нафти, природного газу, торфу, крейди, суглинків, пісків, бішофіту, сапропелю та глин. В області обліковано 73 спеціальні дозволи на користування надрами, серед яких дозволи на видобуток нафти і газу, торфу, піску, суглинку та підземних вод.

Найбільш поширеними у північній частині області, включно з територією Новгород-Сіверської громади, є крейдянні відклади, поклади піску, глини та торфу, що активно використовуються у будівництві та промисловості. Також значний потенціал мають 17 родовищ підземних питних і технічних вод та 3 родовища мінеральних вод, що мають стратегічне значення для забезпечення населення та розвитку рекреаційного комплексу.

Таким чином, надра Новгород-Сіверської громади становлять цінний ресурсний потенціал, основою якого є крейда, глина, пісок і мергель. Їх використання має важливе економічне значення, проте потребує раціонального природокористування та дотримання екологічних вимог, аби уникнути деградації довкілля.

2.4. Клімат

За даними екологічного паспорту та регіональної доповіді про стан довкілля Чернігівської області, клімат регіону є помірно-континентальним, м'яким та достатньо вологим. Зима зазвичай малосніжна, у більшості років стійка та порівняно тепла, літо тепле й помірно вологе.

Середньорічна температура повітря за багаторічний період становить +6...+8 °С. Найхолодніший місяць року – січень із середньою температурою – 6...–7 °С, найтепліший – липень з температурою +19...+20 °С. Абсолютний максимум температури (+41,4 °С) було зафіксовано у серпні 2010 року, абсолютний мінімум (–40,2 °С) – у січні 1987 року.

Тривалість періоду з середньодобовою температурою нижче 0 °С у середньому становить 104–119 днів, а вище 0 °С – 246–261 день. Стійкий сніговий покрив формується наприкінці листопада – на початку грудня, середня висота якого коливається у межах 8–16 см. Річна кількість опадів становить у середньому 594–676 мм, причому більша їх частина припадає на літній період.

За останні десятиріччя спостерігається тенденція до підвищення середньорічної температури, головним чином за рахунок зимових місяців. Це є свідченням проявів глобальної зміни клімату на території регіону, що може посилювати кліматичні ризики, пов'язані з посухами, сильними зливами та іншими екстремальними погодними явищами

Для оцінки вологості території Новгород-Сіверської громади було використано нормалізований індекс вологозабезпечення рослинності (NDMI – Normalized Difference Moisture Index). Для обробки було використано супутникові зображення програми Copernicus вебпортал Copernicus Open Access Hub, що надає відкриті дані з високою просторовою та сезонною роздільністю. NDMI дозволяє визначити рівень вологозапасів у рослинності та ґрунті, де

значення вище 0,2 вказують на добрий гідрологічний стан, а значення нижче 0 – на водний стрес. Обробка даних і візуалізація результатів здійснювалися у ГІС-середовищі з використанням публічно доступних інструментів. Зокрема було проаналізовано індекс вологості за чотирма сезонами року:

- літо станом на 21.07.2024 р.;
- осінь станом на 20.10.2024 р.;
- зима станом на 25.02.2025 р.;
- весна станом на 20.04.2025 р.;

Результати представлені на малюнку 2.1–2.4.

Для оцінки сезонної динаміки вологості земельних угідь громади було використано супутникові дані Sentinel-2 та індекс NDMI (нормалізований індекс різниці вологості). NDMI є показником вмісту вологи в рослинності та ґрунті. Значення індексу менше -0,2 свідчить про наявність водного стресу (посухи), тоді як значення понад 0,2 вказує на достатній рівень вологості або її надлишок.

На основі супутникових даних за 2024–2025 роки встановлено, що кліматичні умови Новгород-Сіверської громади супроводжуються суттєвими сезонними коливаннями вологозабезпечення. Аналіз NDMI (Normalized Difference Moisture Index) за чотири сезони показав виражену варіацію показників залежно від пори року.

У літній період спостерігалось переважання позитивних значень NDMI (вище 0), що свідчить про достатнє насичення ґрунту вологою завдяки літнім зливам. Восени ситуація погіршувалася: значення індексу в межах громади було нерівномірним, що пояснюється особливостями рельєфу та просторовою неоднорідністю розподілу опадів.

У зимовий період NDMI суттєво підвищувався, що відображає наявність значних запасів вологи у ґрунті та сніговому покриві. Проте вже у квітні індекс вологості різко знижувався до негативних значень (близько $-0,2...0$), що є індикатором водного стресу. Це свідчить про несприятливі умови для відновлення рослинного покриву на початку вегетаційного періоду, а також про зростання ризику зниження врожайності сільськогосподарських культур.

Тривалий водний дефіцит у весняний період підвищує вразливість природних екосистем та агроландшафтів громади до кліматичних змін. Така ситуація може призводити до деградації ґрунтового покриву, зменшення біопродуктивності лісових і лучних угідь, а також до загострення ризиків ерозійних процесів.

У довгостроковій перспективі громада потребує впровадження адаптаційних заходів у сфері водозбереження та екологічного менеджменту. До пріоритетних напрямів можна віднести: оптимізацію сівозмін із включенням культур, стійких до посухи; розширення площ полезахисних і водоохоронних лісових смуг; модернізацію системи моніторингу вологості ґрунтів; впровадження технологій збереження вологи в агровиробництві. Це дозволить мінімізувати негативні наслідки водного дефіциту та підвищити кліматичну стійкість громади.

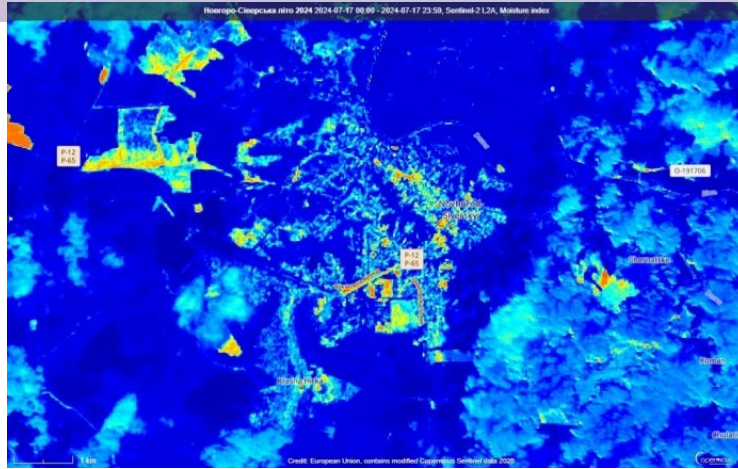
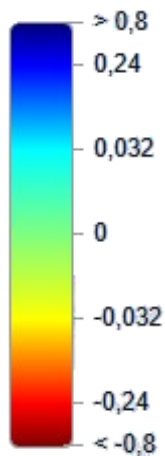

Рис. 2.1. Новгород-Сіверська міська громада - літо (Супутниковий знімок Sentinel-2 з NDMI (B8A та B11), 21.07.2024 р.)

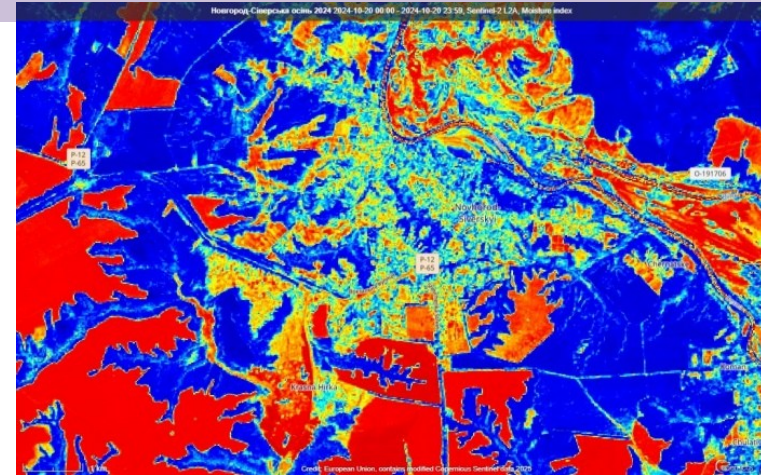

Рис. 2.2. Новгород-Сіверська міська громада - осінь (Супутниковий знімок Sentinel-2 з NDMI (B8A та B11), 20.10.2024 р.)

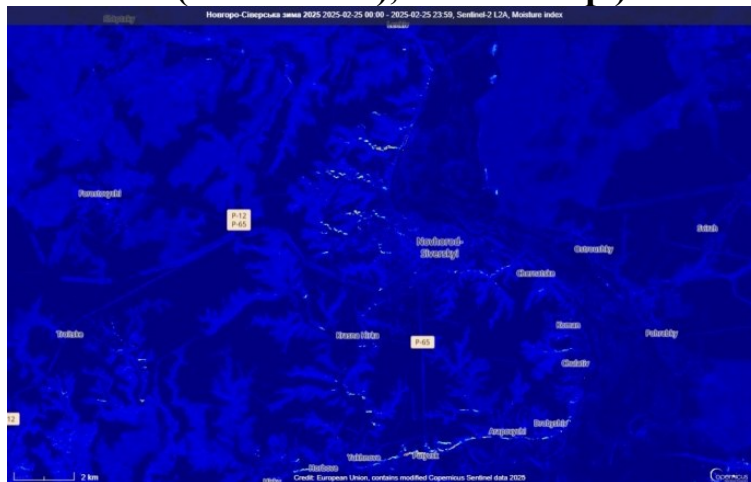

Рис. 2.3. Новгород-Сіверська міська громада - зима (Супутниковий знімок Sentinel-2 з NDMI (B8A та B11) 25.02.2025)

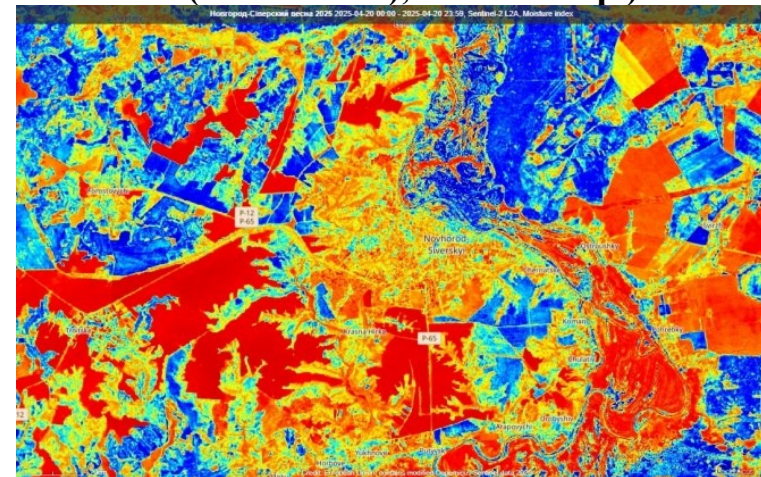

Рис. 2.4. Новгород-Сіверська міська громада - весна (Супутниковий знімок Sentinel-2 з NDMI (B8A та B11) 20.04.2025)

2.5. Атмосферне повітря

За даними регіональної доповіді про стан довкілля Чернігівської області, у 2023 році обсяг викидів від стаціонарних джерел становив 14,9 тис. т, що на 1 % менше, ніж у 2022 році. Зменшення пов'язане з призупиненням роботи частини підприємств через воєнні дії та руйнування виробничих потужностей. У розрахунку на одну особу це становило 15,5 кг, а на 1 км² – 467,3 кг.

Основними забруднювачами атмосферного повітря в області є підприємства сільського господарства, лісового господарства та рибного господарства (56,6 % усіх викидів), переробна промисловість (13,1 %), виробництво та постачання електроенергії, газу і тепла (11,0 %), а також сфера поводження з відходами та водопостачання (9,5 %). Вагомий внесок у забруднення роблять також транспортні засоби, особливо автомобільний транспорт, який є джерелом канцерогенних сполук і дрібнодисперсного пилу.

Ситуацію у прикордонних районах, включно з Новгород-Сіверською громадою, додатково можуть ускладнювати пожежі на полях і в лісових масивах внаслідок обстрілів, які призводять до викидів значних обсягів продуктів горіння та забруднюючих речовин у повітря.

Моніторинг у м. Чернігові у 2023 році здійснювався на двох стаціонарних постах. В атмосферному повітрі визначали вміст завислих речовин, діоксиду сірки, діоксиду азоту, оксиду вуглецю та важких металів. Зафіксовані перевищення середньодобових концентрацій пилу та діоксиду азоту в окремі періоди року, що створює потенційні ризики для здоров'я населення.

Таким чином, стан атмосферного повітря в Новгород-Сіверській громаді загалом відповідає середньообласним тенденціям, проте відчутний вплив справляють аграрна діяльність, транспорт, локальні джерела викидів та воєнні фактори. Це підвищує вразливість населення до хвороб органів дихання та серцево-судинної системи, що вимагає посилення моніторингу та впровадження природоохоронних заходів.

2.6. Водні ресурси

Новгород-Сіверська міська територіальна громада має вигідне розташування на річці Десна, яка є важливим фактором розвитку рекреаційного потенціалу та туристичних проєктів. У громаді протікає 16 річок, найбільша з них є р. Десна. Навколо річок значні площі займають заливні луки. Площа водного дзеркала річок, озер, ставків складає 3,7 тис. га.

За даними регіональної доповіді про стан довкілля Чернігівської області, територія області розташована в басейні Дніпра, головною водною артерією є річка Десна та її притоки (Сейм, Снов, Остер, Білоус, Мена). Загальна протяжність річкової мережі області становить 5799,8 км, з яких 657,6 км припадає на великі річки, 767,4 км – на середні та 4374,8 км – на малі .

Річка Десна формує близько 22 % поверхневого стоку Дніпра та 15 % стоку всіх річок України. Живлення річок є переважно атмосферним: снігове – 50 %, дощове – 30 %, підземне – 20 %. Для регіону характерні весняні повені, літня межень та підйоми рівня води восени і взимку під час відлиг.

Важливою проблемою є руйнування берегів річки Десна внаслідок меандрування та водної ерозії, що призводить до втрати прибережних земель, загрози інфраструктурним об'єктам та житловій забудові. На окремих ділянках фіксуються прориви меандр, які супроводжуються зміною русла та втратою цінних заплавлених територій.

За даними водогосподарського балансу, у 2023 році в області було забрано 67,55 млн м³ води, з них на побутово-питні потреби – 21,48 млн м³, на виробничі – 30,79 млн м³, на сільське господарство – 4,78 млн м³. Втрати води при транспортуванні становили майже 3,9 млн м³. Централізованим водопостачанням охоплено близько 59,8 % населення області, решта користується децентралізованими системами.

Якість вод у річках регіону погіршується через антропогенне навантаження: скиди стічних вод, розораність земель, тваринницькі комплекси, вплив побутових відходів, а також внаслідок воєнних дій (пошкодження інфраструктури, забруднення пально-мастильними матеріалами).

Таким чином, громада має вигідне розташування на річці Десна, яка є стратегічним водним ресурсом, однак ключовими викликами залишаються ерозія берегів, забруднення вод та обмежений доступ населення до якісного питного водопостачання.

2.7. Ландшафт

За даними регіональної доповіді про стан довкілля та екологічного паспорта Чернігівської області, територія громади розташована у межах Поліської низовини та характеризується поєднанням заплавлених і терасових ландшафтів річки Десна, хвилястих рівнин та ділянок підвищеного рельєфу з крейдяними відслоненнями. Значну роль у формуванні природного середовища відіграють лісові масиви, заплавні луки та болотні комплекси, які створюють основу екологічного каркасу території (Рис.2.5).

Рельєф громади виражено контрастний. Центральна та західна частина характеризується підвищеннями (червоні та рожеві тони на карті) – це височинні ділянки із глибокими ярами та балками, висотою до 200–220 м над рівнем моря. Вони формують хвилястий рельєф із розвиненими ерозійними процесами.

Річка Десна проходить через громаду, утворюючи широку заплаву (блакитні та зелені тони на карті) з висотами 115–130 м. Це низинні заплавні ландшафти з луками, болотами та численними старицями, які мають високу екологічну цінність і виконують роль водорегулюючих територій.

На сході та південному сході громади ландшафт більш рівнинний, із перевагою зелених і жовтих тонів (135–160 м). Тут домінують рівнинні сільськогосподарські землі та лісові масиви.

Важливою особливістю є поєднання крейдяних відслонень, підвищених плато та долин річок, що формує унікальний природний комплекс громади.

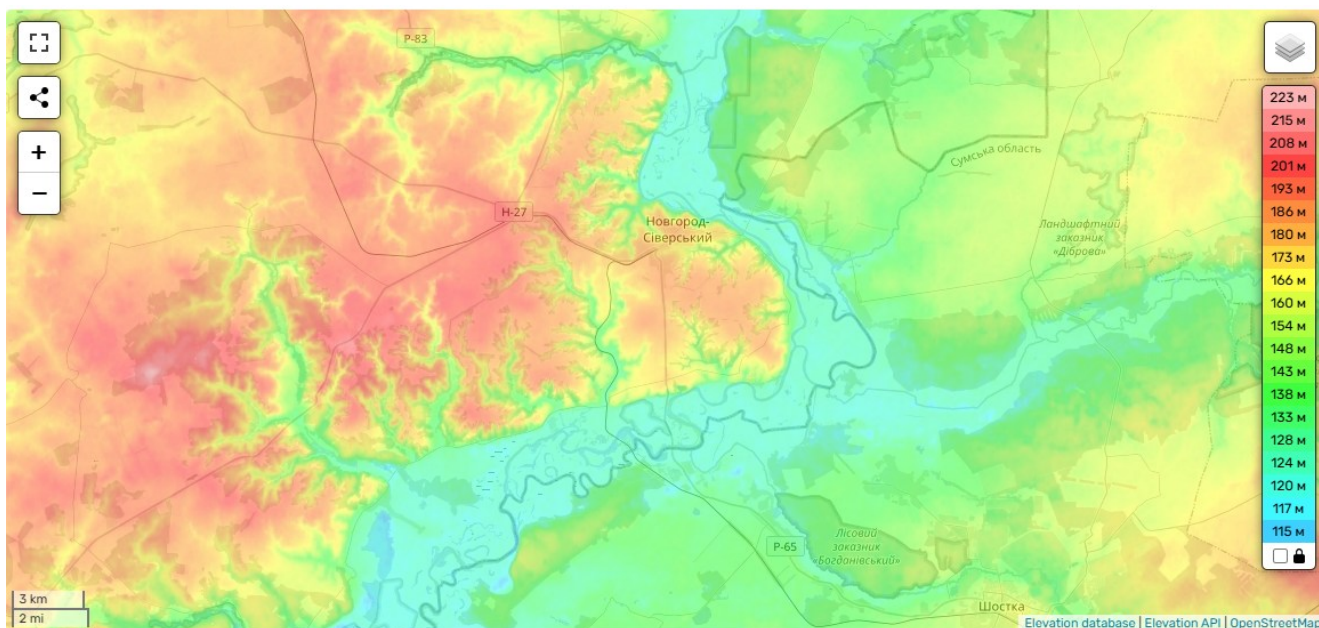

Рис. 2.5. Рельєф Новгород-Сіверської міської територіальної громади (Джерело: знімок екрану з карти рельєфу ресурсу «Topographic Map»)

Загалом, ландшафт Новгород-Сіверської громади можна охарактеризувати як поєднання хвилястих височин із глибокими ерозійними формами та широкою заплави Десни з багатими лучно-болотними угіддями. Це створює високу біотичну різноманітність і визначає рекреаційний потенціал громади.

2.8. Природно-заповідний фонд

На території Новгород-Сіверської міської територіальної громади розташовано 47 об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та 4 об'єкти загальнодержавного значення. Вони формують основу екологічного каркасу громади, забезпечують збереження біорізноманіття та виконують важливі водоохоронні й кліматорегулюючі функції.

Серед об'єктів загальнодержавного значення слід відзначити Путивський ботанічний заказник, розташований у межах Новгород-Сіверського району Чернігівської області, на південь від села Путивськ і на схід від села Дігтярівка. Він охороняє унікальні природні комплекси та рідкісні види флори.

Серед об'єктів місцевого значення вирізняється Михальчино-Слобідський гідрологічний заказник, який розташований на північний захід від села Михальчина-Слобода Новгород-Сіверського району. Він зберігає важливі водно-болотні угіддя та слугує середовищем існування для багатьох видів птахів і водної рослинності.

Крім того, місто Новгород-Сіверський знаходиться поблизу південної межі біосферного резервату «Деснянський», створеного рішенням 21-ї сесії Міжнародної координаційної ради з Програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера» 26 травня 2009 року. Включення цих територій до міжнародної мережі

біосферних резерватів підкреслює їхню глобальну цінність та необхідність збереження.

Таким чином, природно-заповідний фонд громади є різноманітним за структурою та рівнем охорони, поєднує як національні, так і міжнародні об'єкти, що робить територію громади важливою для збереження екосистем і розвитку екологічного туризму.

Елементи Смарагдової мережі. За даними Emerald Network важливим елементом природоохоронної системи громади є включення її територій до Смарагдової мережі Європи. У межах Новгород-Сіверської міської територіальної громади розташована ділянка Verhnie Podesennia (код UA0000147) загальною площею 45 071 га. Це один із найбільших природних масивів регіону, що охоплює унікальні комплекси верхньої частини басейну Десни (Рис. 2.6).

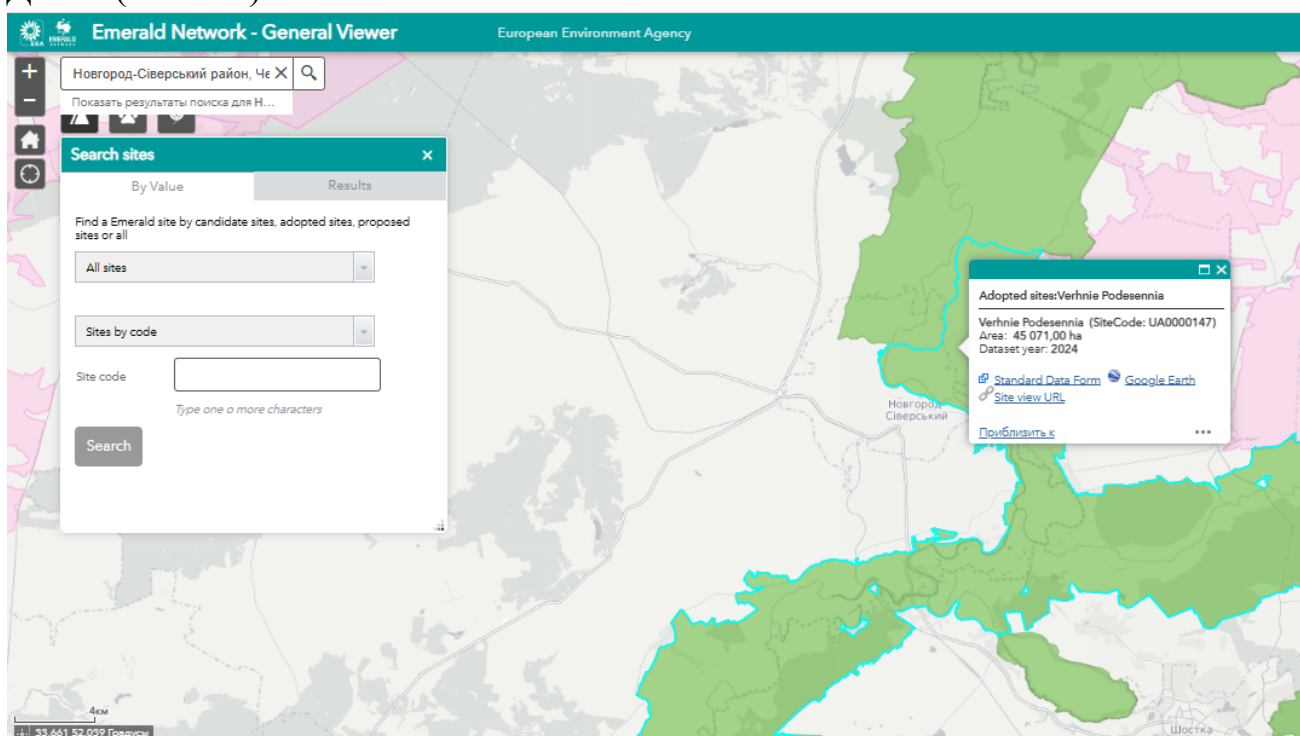

Рис. 2.6. Розташування елемента Смарагдової Verhnie Podesennia, SiteCode: UA0000147 на території громади за даними територій Смарагдової мережі, що розміщені на офіційному сайті Ради Європи:
<https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-viewer>

Ділянка вирізняється високою цінністю для збереження рідкісних видів флори та фауни, а також підтримання природних заплавних і лісових екосистем. Її роль є ключовою у підтримці екологічної рівноваги та збереженні регіонального біорізноманіття, що відповідає міжнародним зобов'язанням України у сфері охорони природи.

2.9. Безпека та здоров'я населення

Значною проблемою в громаді є зменшення чисельності населення та старіння мешканців. Близько 30 % населення громади становлять особи віком понад 60 років.

Наприкінці 2021 року у громаді проживало 24 073 особи, що майже на третину менше порівняно з показниками десятирічної давності. З 24.02.2022 до 03.04.2022 громада перебувала під тимчасовою окупацією російської федерації, що негативно позначилося на логістиці, електропостачанні, зв'язку та загальних умовах життя.

Прогнозні оцінки також є несприятливими: чисельність населення громади продовжить скорочуватися і може знизитися до 21–22 тисяч осіб у найближчі роки через міграцію молоді та низький рівень народжуваності. Водночас помірний притік внутрішньо переміщених осіб частково компенсує демографічні втрати.

Значна частка осіб пенсійного віку, зменшення чисельності населення у сільських населених пунктах, виїзд кваліфікованих та працездатних мешканців за кордон чи в інші регіони України є додатковою проблемою громади. Це створює демографічне навантаження на соціальну сферу громади та ускладнює відновлення людського потенціалу.

Первинну медичну допомогу населенню громади надає КНП «Новгород-Сіверський міський Центр ПМСД» з плановою потужністю 274 відвідування за зміну. У його структуру входять амбулаторія №1 м. Новгород-Сіверський, 2 сільські амбулаторії загальної практики сімейної медицини (с. Орлівка, с. Грем'яч), 24 фельдшерських пункти. Налічується 6 одиниць автотранспорту.

КНП «Новгород-Сіверська ЦМЛ» забезпечує медичне обслуговування населення Новгород – Сіверської територіальної громади, ВПО та мешканців інших громад у цілодобовому режимі вторинної спеціалізованої амбулаторної, стаціонарної та екстреної (ургентної) медичної допомоги на основі відповідної ліцензії та професійної діяльності медичних працівників в порядку та на умовах, встановлених законодавством України та Статутом підприємства.

Планова потужність поліклінічного відділення становить 170 відвідувань за зміну, ліжковий фонд становить 130 стаціонарних ліжок, за рахунок введення 20 реабілітаційних ліжок.

Медичну допомогу населенню громади надають 42 лікаря та 112 середніх медпрацівників; забезпеченість лікарями становить 16,2 на 10 тис. населення, середніми медичними працівниками – 43,4.

У закладі налічується 5 одиниць автомобільного транспорту. Проте 60,0% наявного автотранспорту (3 од.) термін експлуатації більше 10 років. Новий автомобіль SKODA Kodiah Style 2.0 отримали як спонсорську допомогу.

Важливим викликом у сфері безпеки населення залишається нестача захисних укриттів. У Стратегії передбачені окремі заходи щодо їх будівництва та ремонту: зведення укриття для Новгород-Сіверського лицею №1 (близько 850 користувачів), нового укриття для закладу дошкільної освіти «Ластівка» (близько 150 користувачів), а також ремонт протирадіаційного укриття на

території центральної міської лікарні. Проте загалом наявна кількість укриттів не покриває потреб усіх закладів освіти та охорони здоров'я, що створює ризики для захищеності населення у разі загрозливих ситуацій.

Таким чином, у громаді функціонує мережа закладів охорони здоров'я, яка поступово модернізується, але проблема недостатності захисних споруд залишається актуальною та потребує подальшого вирішення.

2.10. Матеріальні активи

Матеріальні активи Новгород-Сіверської міської територіальної громади охоплюють соціальну, культурну, освітню, медичну та інженерну інфраструктуру, які забезпечують життєдіяльність населення.

Освіта. У громаді функціонують заклади загальної середньої освіти та дошкільні заклади, що охоплюють більшість населених пунктів громади. Разом із тим, частина навчальних приміщень потребує капітального ремонту та модернізації освітнього середовища. Актуальним викликом є відсутність достатньої кількості укриттів у закладах освіти: наразі є необхідність в укритті для Новгород-Сіверського ліцею №1 та нового закладу дошкільної освіти «Ластівка».

Охорона здоров'я. Основним закладом охорони здоров'я громади є КНП «Новгород-Сіверська центральна міська лікарня імені І.В. Буяльського» з поліклінічним відділенням на 170 відвідувань за зміну та стаціонарними відділеннями на 84–130 ліжок. У структурі лікарні діють інфекційне відділення, паліативне та реабілітаційне відділення. Крім того, у громаді працює Новгород-Сіверський міський центр первинної медико-санітарної допомоги. Проте кадровий дефіцит і потреба у модернізації медичного обладнання залишаються важливими проблемами.

Культура. У структурі громади функціонують заклади культури (будинки культури, бібліотеки, клуби, музейні кімнати), які потребують оновлення матеріально-технічної бази. В умовах воєнних дій їхня діяльність спрямована переважно на підтримку місцевих жителів та збереження культурної ідентичності.

Транспорт. Транспортна система громади представлена мережею доріг місцевого та регіонального значення. Значна частина дорожньої інфраструктури потребує ремонту. Пошкодження мостів і доріг унаслідок воєнних дій ускладнюють транспортне сполучення та створюють проблеми для логістики.

Комунальна інфраструктура. У громаді функціонують 21 протирадіаційне укриття та 16 найпростіших укриттів та 2 укриття блок-модульного типу, проте їх кількість є недостатньою для забезпечення всіх закладів освіти та охорони здоров'я. Також в громаді визначена потреба в оновленні водонапірних веж, водовідвідних і протиерозійних споруд, модернізації комунальних підприємств і розвитку системи централізованого водопостачання. Значна частина будівель соціальної інфраструктури потребує термомодернізації.

Таким чином, матеріальні активи громади формують базу для забезпечення життєдіяльності населення, проте потребують модернізації та відновлення, особливо з огляду на пошкодження, завдані воєнними діями.

2.11. Об'єкти культурної спадщини

Новгород-Сіверська громада має значний історико-культурний та туристичний потенціал, що формує її унікальну ідентичність. На території громади збереглася значна кількість старовинних пам'яток історії та архітектури, серед яких Спасо-Преображенський собор, Успенський собор, Свято-Миколаївська церква, Торгові ряди, Триумфальна арка та інші.

Згідно зі Стратегією, на території громади обліковується 154 пам'ятки археології, 135 пам'яток історії, 6 пам'яток монументального мистецтва та 15 об'єктів архітектури і містобудування. У сукупності це становить 262 об'єкти культурної спадщини, з яких 139 потребують ремонту чи реставрації.

Стратегією передбачені заходи зі збереження та відновлення культурної спадщини:

- ремонт та реставрація будівлі Новгород-Сіверської міської бібліотеки (колишній будинок купця Медведєва);
- реставрація пам'ятки архітектури національного значення – Триумфальної брами (Арки);
- ревіталізація Торгових рядів ХІХ століття як туристично-бізнесового осередку громади.

Таким чином, об'єкти культурної спадщини Новгород-Сіверської громади становлять основу її туристичного та культурного розвитку. Проте значна їх частина перебуває у незадовільному стані й потребує реставрації та впровадження програм популяризації історико-культурної спадщини Сіверщини.

2.12. Управління відходами

За даними регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища Чернігівської області, основну частку відходів складають тверді побутові та виробничі відходи ІV класу небезпеки. Станом на 01.01.2023 в обласному реєстрі місць видалення відходів обліковувалося 552 об'єкти, серед яких 11 полігонів, 2 шламонакопичувачі, 2 ставки-накопичувачі, 3 золівідвали, 7 мулових майданчиків, 25 полів фільтрації та 502 сміттєзвалища.

Надавачем послуг зі збору та вивезення твердих побутових відходів є комунальне підприємство "Добробут". Проведиться упорядкування сертифікованого полігону ТПВ площею 5 га в м. Новгород-Сіверський. Комунальне підприємство має у своєму розпорядженні три сміттєзбиральні автомобілі. На території усіх старостинських округів є свої сміттєзвалища. Існує велика проблема зі стихійними сміттєзвалищами – навіть у місті, а особливо по селах.

Таким чином, система управління відходами у Новгород-Сіверській громаді потребує модернізації та впровадження комплексного підходу, що включає

створення інфраструктури для сортування, переробки та утилізації відходів, а також посилення контролю за ліквідацією стихійних звалищ.

2.13. Взаємодія факторів, що формують екологічний стан громади

Екологічний стан Новгород-Сіверської громади формується під впливом комплексу природних та антропогенних чинників, які взаємодіють між собою та створюють сукупний ефект для довкілля. Значний вплив мають особливості ландшафту та рельєфу громади: поєднання заплави річки Десна, лісових масивів і підвищених плато визначає високу екологічну цінність території, але водночас робить її вразливою до процесів ерозії та підтоплення.

Водні ресурси громади (передусім річка Десна та її заплава) відіграють ключову роль у формуванні природних екосистем і забезпеченні потреб населення. Проте їхній стан залежить від сільськогосподарського використання земель та якості ґрунтів. Висока розораність територій у поєднанні з дефіцитом азоту в ґрунтах підсилює ризик змиву поживних речовин у водойми, що може спричинити евтрофікацію та погіршення якості води.

Кліматичні фактори посилюють дію антропогенних навантажень. Сезонні коливання вологості, встановлені за даними супутникового моніторингу (NDMI), свідчать про часті прояви весняного водного стресу. Це негативно впливає на відновлення рослинного покриву та робить екосистеми більш уразливими до деградаційних процесів. У поєднанні з ерозією ґрунтів та зниженням біопродуктивності це формує довгострокові ризики для сільського господарства.

Стан атмосферного повітря у громаді визначається насамперед транспортним сполученням, аграрним виробництвом та впливом воєнних дій. Обстріли територій і пов'язані з ними пожежі на полях та в лісових масивах призводять до викидів продуктів горіння, які взаємодіють із загальними забруднювачами повітря та погіршують санітарно-гігієнічну ситуацію. Це, у свою чергу, підвищує ризики для здоров'я населення, особливо з боку захворювань дихальної та серцево-судинної систем.

Сфера поводження з відходами залишається однією з найуразливіших. Відсутність сучасної системи сортування та переробки відходів у поєднанні з наявністю стихійних звалищ призводить до забруднення ґрунтів, вод і атмосферного повітря. Взаємодія цього чинника з іншими – зокрема деградацією ґрунтів і низьким рівнем екологічної свідомості населення – поглиблює екологічні ризики.

Таким чином, екологічний стан громади визначається сукупністю взаємопов'язаних факторів: деградацією ґрунтів, зміною клімату, забрудненням повітря, проблемами водних ресурсів і неналежним поводженням з відходами. Найбільш небезпечними є ефекти їхнього поєднання, які можуть призводити до зниження біопродуктивності, погіршення якості життя населення та втрати екосистемних послуг. Для мінімізації цих ризиків громада потребує системних природоохоронних і адаптаційних заходів.

2.14. Прогнозні зміни, якщо документ державного планування не буде затверджено

Прогнозні зміни екологічного стану Новгород-Сіверської громади у разі незатвердження Стратегії розвитку свідчать про високу ймовірність посилення негативних тенденцій у довкіллі та соціально-економічній сфері. Найбільші ризики пов'язані з деградацією ґрунтів, втратою біорізноманіття, погіршенням якості водних ресурсів та зростанням забруднення атмосферного повітря. Сукупність цих факторів призведе до зниження продуктивності агроландшафтів, втрати рекреаційного потенціалу та підвищення вразливості екосистем до кліматичних змін (табл. 2.1). Відсутність належної системи управління відходами й надалі сприятиме поширенню стихійних сміттєзвалищ, що створюватиме додаткове навантаження на ґрунти, води й атмосферу.

Таблиця 2.1

Прогнозні зміни, якщо документ державного планування не буде затверджено

Фактор	Прогнозні зміни без затвердження Стратегії
Біорізноманіття	Відсутність системних заходів зі збереження лісів та рідкісних видів; зростання ризику деградації природних екосистем.
Ґрунт	Подальша деградація ґрунтів через ерозію та дефіцит поживних речовин; зниження продуктивності агроландшафтів.
Надра	Неефективне використання мінерально-сировинної бази; зростання ризику несанкціонованого видобутку та погіршення екологічного стану.
Клімат	Посилення негативних наслідків зміни клімату: часті посухи, водний стрес, зменшення врожайності.
Атмосферне повітря	Збереження високого рівня забруднення від транспорту та агросектора; погіршення санітарно-гігієнічних умов.
Водні ресурси	Погіршення якості води в річці Десна та її притоках; посилення ерозійних процесів і зменшення доступності якісної питної води.
Ландшафт	Активізація ерозійних процесів на височинах; руйнування заплавної території та втрата рекреаційного потенціалу.
Природно-заповідний фонд	Відсутність заходів з охорони та реставрації; ризик втрати унікальних територій та зниження міжнародного значення ПЗФ.
Безпека та здоров'я населення	Недостатній рівень медичного обслуговування та захисних споруд; зростання вразливості населення до надзвичайних ситуацій.
Матеріальні активи	Подальше руйнування інфраструктури та соціальних об'єктів; зниження якості життя та економічної привабливості громади.
Об'єкти культурної спадщини	Занепад пам'яток історії та архітектури; втрата туристичного потенціалу та культурної ідентичності громади.
Відходи	Зростання кількості стихійних сміттєзвалищ; погіршення стану ґрунтів, вод і повітря через неконтрольоване накопичення відходів.

Недостатня увага до охорони природно-заповідного фонду та об'єктів культурної спадщини може призвести до втрати унікальних природних та історико-культурних ресурсів громади. Важливим є й соціальний аспект: без належної реалізації заходів зі Стратегії громада залишатиметься вразливою у сфері безпеки населення та охорони здоров'я, а пошкоджені війною матеріальні активи й надалі перебуватимуть у критичному стані. У комплексі ці процеси створюватимуть бар'єри для сталого розвитку громади та знижуватимуть якість життя населення.

РОЗДІЛ 3

ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

У процесі реалізації Стратегії розвитку та Плану заходів з її реалізації передбачається впровадження ряду інвестиційних, соціальних та інфраструктурних проєктів, які передбачають зміну або уточнення функціонального призначення окремих територій. Такі зміни можуть мати екологічний вплив як на локальному, так і на регіональному рівнях. У Таблиці 3.1 наведено опис територій, що ймовірно зазнають впливу внаслідок зміни їхнього функціонального використання згідно з планами, закладеними в документі державного планування.

Таблиця 3.1.

Опис територій, які ймовірно зазнають впливу внаслідок зміни, або доповнення їх функціонального призначення відповідно до проєктних рішень Стратегії та Плану заходів

№	Найменування територій / об'єктів	Існуюче функціональне призначення	Запланована зміна / доповнення	Місце реалізації	Орієнтовна площа, га
1	КНП «Новгород-Сіверська центральна міська лікарня ім. І.В. Буяльського»	Охорона здоров'я	Ремонт протирадіаційного укриття	м. Новгород-Сіверський, вул. Шевченка, 17	0,10
2	Новгород-Сіверський ліцей №1	Освіта	Будівництво укриття	м. Новгород-Сіверський, вул. Б. Майстренка, 2	0,15
3	Землі загального користування	Благоустрій населених пунктів	Капітальний ремонт міського стадіону	вул. Б. Майстренка, м. Новгород-Сіверський, Чернігівська обл.	5,0
4	ЗДО «Ластівка»	Дошкільна освіта	Будівництво укриття	м. Новгород-Сіверський, пров. Шевченка, 6	0,05
5	Водонапірні вежі	Комунальна інфраструктура	Капітальний ремонт	Різні населені пункти громади	0,05 (кожна)
6	Вул. Козацька (водовідвід)	Вулично-дорожня мережа	Ремонт споруди	м. Новгород-Сіверський	0,05
7	Вул. І.В.	Вулично-	Ремонт споруди	м. Новгород-	0,05

ЗВІТ СЕО Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027

№	Найменування територій / об'єктів	Існуюче функціональне призначення	Запланована зміна / доповнення	Місце реалізації	Орієнтовна площа, га
	Буяльського (водовідвід)	дорожня мережа		Сіверський	
8	Вул. Соборна (протиерозійна споруда)	Міська забудова	Будівництво споруди	м. Новгород-Сіверський	0,10
9	Пров. Весняний (протиерозійна споруда)	Міська забудова	Будівництво споруди	м. Новгород-Сіверський	0,05
10	Сквер на вул. Б. Майстренка	Громадська територія	Будівництво скверу	м. Новгород-Сіверський	1,00
11	Площа Князя Ігоря	Громадський простір	Облаштування площі	м. Новгород-Сіверський	1,50
12	Тріумфальна брама (Арка)	Культурна спадщина	Реставрація	м. Новгород-Сіверський	0,05
13	Торгові ряди ХІХ ст.	Історична забудова	Ревіталізація	м. Новгород-Сіверський	1,00
14	Будівля міської бібліотеки (кол. дім купця Медведєва)	Культурна установа	Реставрація	м. Новгород-Сіверський, вул. Захисників України, 10	0,10
15	Міський будинок культури	Культурна установа	Капітальний ремонт	м. Новгород-Сіверський, вул. Б. Майстренка, 4	0,20
16	Створення зупинок громадського транспорту, дорожньої розмітки, систем освітлення	Землі транспорту	Ремонт	Населені пункти громади	Залежно від населеного пункту

Території, на яких планується реалізація заходів Стратегії розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади, охоплюють об'єкти соціальної, культурної, освітньої, медичної та комунальної інфраструктури. Саме вони у найближчій перспективі зазнають найбільшого впливу у зв'язку зі зміною або доповненням функціонального призначення.

Заплановані заходи стосуються:

- закладів освіти та охорони здоров'я, де передбачено будівництво та реконструкцію укриттів для забезпечення належного рівня цивільного захисту;
- комунальної інфраструктури, зокрема ремонту водонапірних веж, відновлення водовідвідних і протиерозійних споруд, що має на меті підвищення стійкості інженерних мереж і зменшення ризику підтоплень та ерозійних процесів;

- громадських просторів, серед яких будівництво нового скверу та облаштування площі Князя Ігоря, що сприятиме розвитку рекреаційних можливостей і формуванню якісного міського середовища;

- культурної спадщини, де ключовими об'єктами для відновлення визначено Триумфальну браму, Торгові ряди ХІХ ст., будівлю колишнього дому купця Медведєва (нині міська бібліотека) та міський будинок культури.

Таким чином, передбачені Стратегією заходи спрямовані на підвищення якості життя населення, збереження культурної спадщини, посилення безпеки та стійкості інфраструктури громади. Реалізація цих проєктів матиме суттєвий екологічний та соціальний ефект, адже поєднує завдання охорони довкілля, цивільного захисту та розвитку міського середовища.

Проте реалізація таких проєктних рішень потенційно може мати **негативні впливи на навколишнє середовище**. При проведенні робіт виконується поняття та ущільнення верхнього шару, можливе локальне закриття будівлі відходами, що призведе до зниження фізико-хімічних властивостей обґрунтувань і зниження їх родючості.

На атмосферне повітря негативно впливають короточасні викиди пилу й вихлопних газів від будівельної техніки, а також шумове навантаження під час проведення робіт. Хоча ці впливи є тимчасовими, вони не можуть створити дискомфорт для населення, яке здійснюється поруч із ділянками реалізації проєктів.

Водні ресурси громади можуть зазначити локальне забруднення під час ремонтів і прокладання систем водовідведення. Існує також ризик пропускання будівельних відходів та забруднених стоків у водних процесах у благоустрою прибережних зон, що може погіршити санітарний стан поверхневих вод.

Негативний вплив можливий і на *біорізноманіття*. Вилучення частин зелених насаджень для облаштування доріг чи інших об'єктів може призвести до втрати окремого середовища забезпечення. Також існує ризик порушення флори і фауни в прибережних зонах водойм, у полезахисних лісосмугах та рекреаційних територіях.

Для здоров'я населення головним ризиком стануть тимчасові незручності, пов'язані з шумом, пилом, обмеженням транспортного руху та підвищенням рівня техногенного навантаження під час проведення робіт.

Водночас реалізація заходів матиме **вагомі позитивні наслідки** для обґрунтувань.

Економічна сфера. Реалізація заходів сприятиме розвитку малого та середнього бізнесу, залученню інвесторів і створенню інвестиційного паспорту громади. Це підвищить інвестиційну привабливість території, дозволить ефективно управляти комунальним майном і формувати прозорий ринок землі. Очікується зростання підприємницької активності, у тому числі жіночого та молодіжного бізнесу, розвиток кооперативів і фермерських господарств.

Сільське господарство та екологія. Передбачені заходи забезпечать підтримку інноваційного та екологічного землеробства, що дозволить підвищити ефективність агровиробництва й зменшити негативний вплив на довкілля.

Важливим результатом стане створення системи переробки пластикових відходів, що зменшить екологічне навантаження, а також запровадження програм контролю за чисельністю безпритульних тварин.

Туризм і культура. Відновлення та реставрація об'єктів культурної спадщини (Тріумфальної брами, Торгових рядів, бібліотеки-музею), проведення фестивалів і популяризація нематеріальної спадщини сприятимуть формуванню туристичного бренду громади. Це збільшить кількість відвідувачів і розвиток малого бізнесу у сфері туризму.

Соціальна сфера та охорона здоров'я. Очікується розширення доступу населення до медичних послуг завдяки створенню мобільної амбулаторії, модернізації лікарні й поліклініки, розвитку соціальних послуг (соціальна пральня, «Соціальне таксі», мультидисциплінарні команди). Це суттєво підвищить рівень медичного обслуговування та соціальної підтримки.

Освіта, культура і спорт. Передбачено будівництво й реконструкцію закладів освіти, ремонт шкіл і дитсадків, реконструкцію стадіону, облаштування спортивних майданчиків і активних парків. Це створить сучасне освітнє і культурне середовище, сприятиме фізичному розвитку молоді та підвищенню якості освітніх послуг.

Інфраструктура та безпека. Реалізація заходів забезпечить ремонт і модернізацію доріг, оновлення системи водопостачання й водовідведення, енергоефективну реконструкцію соціальних об'єктів. У сфері безпеки – обладнання укриттів, протипожежні системи в освітніх і культурних закладах, системи відеоспостереження. Це підвищить захищеність жителів громади та стійкість інфраструктури до кризових ситуацій.

В межах Стратегічної екологічної оцінки робочою групою було проведено оцінку ймовірних наслідків та чи передбачено пом'якшення існуючої ситуації. Результати представлені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії відповідно до контрольного переліку

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації (завдання передбачені Стратегією)
	Так	Ймовірно	Ні	
Повітря				
1. Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?			●	3.3.1. Розвиток освітньої та спортивної, культурної, медичної, соціальної інфраструктури, безбар'єрного простору тощо (будівництво, капітальний ремонт, забезпечення енергоефективності, технічно-матеріального оснащення закладів, виготовлення та коригування ПКД тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення
2. Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?		●		3.1.1. Розвиток дорожньої і навколорожньої інфраструктури, в т.ч. тротуари, освітлення, розмітка тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп

ЗВІТ СЕО Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації (завдання передбачені Стратегією)
	Так	Ймо-вірно	Ні	
				населення) У т.ч. Проведення аналізу стану доріг та навколоторожньої інфраструктури по всій території громади, розробка та реалізація плану ремонтів і модернізації доріг і навколо дорожньої інфраструктури, в т.ч. тротуари, освітлення, розмітка тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення)
3. Погіршення якості атмосферного повітря?			●	3.1.1. Розвиток дорожньої і навколоторожньої інфраструктури, в т.ч. тротуари, освітлення, розмітка тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення) У т.ч. Проведення аналізу стану доріг та навколоторожньої інфраструктури по всій території громади, розробка та реалізація плану ремонтів і модернізації доріг і навколо дорожньої інфраструктури, в т.ч. тротуари, освітлення, розмітка тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення)
4. Появу джерел неприємних запахів?		●		3.2.2. Здійснення ефективного управління побутовими відходами на території громади
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			●	3.1.2. Забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні У т. ч. 3.1.2.4. Актуалізація та подальша реалізація програм щодо забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні
Водні ресурси				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?		●		3.1.2. Забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні У т. ч. 3.1.2.4. Актуалізація та подальша реалізація програм щодо забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні
7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?		●		3.1.2. Забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні У т. ч. 3.1.2.4. Актуалізація та подальша реалізація програм щодо забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні
8. Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водніоб'єкти?			●	
9. Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			●	3.1.2. Забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні У т. ч. 3.1.2.4. Актуалізація та подальша реалізація програм щодо забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні

ЗВІТ СЕО Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації (завдання передбачені Стратегією)
	Так	Ймовірно	Ні	
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?		•		3.1.2. Забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні У т. ч. 3.1.2.4. Актуалізація та подальша реалізація програм щодо забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			•	
12. Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водногооб'єкту?			•	3.1.2. Забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні У т. ч. 3.1.2.4. Актуалізація та подальша реалізація програм щодо забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні
13. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			•	
14. Зміни напрямку або швидкості потоків підземних вод?			•	
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидівабо ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?			•	
16. Забруднення підземних водоносних горизонтів?			•	
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів та небезпечних відходів?			•	3.2.2. Здійснення ефективного управління побутовими відходами на території громади
Земельні ресурси				
18. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?		•		1.2.1. Співпраця з представниками аграрного сектору щодо розвитку сільського господарства, у тому числі інноваційного та екологічного
19. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?		•		1.2.1. Співпраця з представниками аграрного сектору щодо розвитку сільського господарства, у тому числі інноваційного та екологічного
20. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			•	
21. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			•	
22. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці		•		1.2.1. Співпраця з представниками аграрного сектору щодо розвитку сільського господарства, у тому числі

ЗВІТ СЕО Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації (завдання передбачені Стратегією)
	Так	Ймовірно	Ні	
використання земель?				інноваційного та екологічного
23. Виникнення конфліктів між ухваленими цілям стратегії та цілями місцевих громад?			•	
Біорізноманіття (флора та фауна, у т.ч. елементи Смарагдової мережі)				
24. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			•	1.2.1. Співпраця з представниками аграрного сектору щодо розвитку сільського господарства, у тому числі інноваційного та екологічного
25. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			•	
26. Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?		•		1.2.1. Співпраця з представниками аграрного сектору щодо розвитку сільського господарства, у тому числі інноваційного та екологічного
27. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			•	
Рекреаційні зони та культурна спадщина				
32. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?		•		1.3.1. Створення сприятливих умов для розвитку туризму у громаді У т.ч. 1.3.1.4. Організація та проведення заходів, спрямованих на популяризацію туристичного потенціалу, налагодження співпраці з туристичними кампаніями (з представленням інформації щодо доступності об'єктів для маломобільних груп населення)
33. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?		•		1.3.1. Створення сприятливих умов для розвитку туризму у громаді У т.ч. 1.3.1.5. Ремонт та реставрація об'єктів культурної спадщини (з урахуванням потреб маломобільних груп населення), у т.ч. будівлі Новгород-Сіверської міської бібліотеки (кол. Будинок купця Медведєва) у м. Новгород-Сіверський, вул. Захисників України, 10 1.3.1.6. Реставрація пам'ятки архітектури національного значення "Тріумфальна брама (Арка)" у м. Новгород-Сіверський
34. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування			•	1.3.1. Створення сприятливих умов для розвитку туризму у громаді. 1.3.1.3. Формування та промоція реєстру об'єктів та надавачів послуг туристичного напрямку (з представленням інформації щодо доступності об'єктів для

ЗВІТ СЕО Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації (завдання передбачені Стратегією)
	Так	Ймовірно	Ні	
пам'ятників природи тощо)?				маломобільних груп населення)
Населення та інфраструктура (матеріальні активи)				
35. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?		•		2.5.2. Цільова підтримка ветеранів, ВПО, членів родин загиблих та інших вразливих груп населення у громаді
36. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?		•		
37. Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?		•		3.1.1. Розвиток дорожньої і навколорожньої інфраструктури, в т.ч. тротуари, освітлення, розмітка тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення) У т.ч. 3.1.1.5. Проведення аналізу стану доріг та навколорожньої інфраструктури по всій території громади, розробка та реалізація плану ремонтів і модернізації доріг і навколо дорожньої інфраструктури, в т.ч. тротуари, освітлення, розмітка тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення)
38. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?			•	
39. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?		•		3.1.2. Забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні
Безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я				
40. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			•	3.1.2. Забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні 3.3.1. Розвиток освітньої та спортивної, культурної, медичної, соціальної інфраструктури, безбар'єрного простору тощо (будівництво, капітальний ремонт, забезпечення енергоефективності, технічно-матеріального оснащення закладів, виготовлення та коригування ПКД тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення). 3.4.1. Комплексне підвищення рівня безпеки населення громади
Екологічне управління та моніторинг				
41. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			•	2.4.1. Забезпечення ефективної взаємодії з мешканцями громади та регулярного вивчення громадської думки з урахуванням інклюзивності та принципів гендерної рівності

ЗВІТ СЕО Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації (завдання передбачені Стратегією)
	Так	Ймовірно	Ні	
42. Погіршення екологічного моніторингу?			•	
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			•	2.4.1. Забезпечення ефективної взаємодії з мешканцями громади та регулярного вивчення громадської думки з урахуванням інклюзивності та принципів гендерної рівності
44. Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			•	
Інше				
45 Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?			•	3.3.1. Розвиток освітньої та спортивної, культурної, медичної, соціальної інфраструктури, безбар'єрного простору тощо (будівництво, капітальний ремонт, забезпечення енергоефективності, технічно-матеріального оснащення закладів, виготовлення та коригування ПКД тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення)
46 Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			•	
47 Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?		•		3.3.1. Розвиток освітньої та спортивної, культурної, медичної, соціальної інфраструктури, безбар'єрного простору тощо (будівництво, капітальний ремонт, забезпечення енергоефективності, технічно-матеріального оснащення закладів, виготовлення та коригування ПКД тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення)
48 Суттєве порушення якості природного середовища?			•	
49. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			•	
50. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			•	

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади та Плану з її реалізації показує, що більшість запланованих заходів не створюють суттєвих загроз для навколишнього середовища. Натомість, значна частина з них спрямована на пом'якшення існуючих екологічних проблем та покращення умов життєдіяльності населення.

У сфері атмосферного повітря можливим є тимчасове зростання викидів забруднюючих речовин у процесі будівництва та ремонту об'єктів інфраструктури. Водночас реалізація заходів із модернізації транспортної та комунальної інфраструктури сприятиме зниженню рівня забруднення у довгостроковій перспективі.

Для водних ресурсів ризики пов'язані зі збільшенням навантаження на системи водопостачання та водовідведення. Водночас запровадження програм із модернізації цих систем дозволить зменшити втрати води, покращити якість питної води та знизити ризики підтоплення.

У сфері поводження з відходами впровадження сучасної системи управління ТПВ, зокрема створення комплексу з переробки пластикових відходів, сприятиме зменшенню обсягів стихійних сміттєзвалищ і зниженню навантаження на довкілля.

Щодо земельних ресурсів та біорізноманіття, певні ризики пов'язані з можливим збільшенням площ сільськогосподарських угідь і зростанням інтенсивності землекористування. Проте розвиток екологічного та інноваційного сільського господарства, передбачений у Плані заходів, здатен мінімізувати негативний вплив та сприяти відновленню родючості ґрунтів.

Водночас реалізація Стратегії матиме позитивний вплив на рекреаційні зони та об'єкти культурної спадщини. Реставрація історико-культурних пам'яток, розвиток туристичної інфраструктури та облаштування громадських просторів підвищить туристичну привабливість громади та сприятиме збереженню культурної спадщини.

Таким чином, реалізація Стратегії в цілому несе переважно позитивний ефект для довкілля та населення. Потенційні ризики від реалізації окремих заходів можуть бути зведені до мінімуму за умови дотримання природоохоронних норм і впровадження сучасних екологічних технологій.

РОЗДІЛ 4

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

У рамках стратегічної екологічної оцінки робочою групою було здійснено аналіз актуальних і потенційних екологічних проблем, що можуть виникнути або посилитися внаслідок реалізації заходів, передбачених Новгород-Сіверської міської територіальної громади та Плану з її реалізації. Додатково до традиційних факторів антропогенного навантаження (транспорт, комунальна інфраструктура, поводження з відходами тощо), під час аналізу було враховано також виклики, спричинені військовими діями, які мають довготривалий негативний вплив на довкілля та здоров'я населення (твбл. 4.1)..

Порушення земельних ресурсів. На території громади спостерігається інтенсивне сільськогосподарське використання земель, що призводить до деградації ґрунтів, розвитку ерозійних процесів та зниження родючості. Негативним фактором також є самовільне розорювання захисних лісосмуг і балкових схилів, які виконують важливі екологічні функції. З метою зменшення цих ризиків Стратегією передбачено підтримку інноваційного екологічного сільського господарства, розвиток кооперативів та навчання фермерів, що сприятиме впровадженню ґрунтозахисних технологій та раціональному використанню земельних ресурсів.

Зміни клімату. У громаді фіксується зростання середньорічних температур, часті посухи та екстремальні погодні явища, що створює ризики для агроландшафтів і водних ресурсів. Також відмічаються локальні підтоплення та зниження вологості ґрунтів. Для адаптації до змін клімату передбачено комплекс заходів з енергоефективності – утеплення будівель, впровадження сучасних систем опалення та модульних котелень, що дозволить скоротити викиди та зменшити залежність від традиційних видів палива. Це сприятиме зниженню антропогенного навантаження на довкілля та підвищить стійкість громади до кліматичних ризиків.

Забруднення атмосферного повітря. Основними джерелами забруднення повітря є викиди автотранспорту, пил від ґрунтових доріг та локальне спалювання сміття в домогосподарствах. Це створює серйозні ризики для здоров'я населення, особливо у населених пунктах і придорожніх зонах. Стратегією заплановано заходи з розвитку дорожньої інфраструктури, що передбачає модернізацію доріг і тротуарів, впровадження енергоефективних систем опалення у закладах освіти та культури, а також впровадження системи поводження з відходами. Такі проєкти сприятимуть зменшенню пилового навантаження та скороченню викидів від спалювання твердого палива.

Водні ресурси. Проблемою є недостатня очистка стічних вод та локальне забруднення вигрібними ямами, що створює ризики для джерел питного водопостачання. Це негативно впливає на якість питної води та може спричинити поширення інфекційних захворювань. Згідно з міжнародною класифікацією лише Закарпатська область належить до категорії середньої забезпеченості місцевим стоком – 6,3 тис.м³ на одну людину. Чернігівська область, згідно класифікації відноситься до проміжної забезпеченості – 2,5–6,0 тис.м³ (рис. 4.1.).

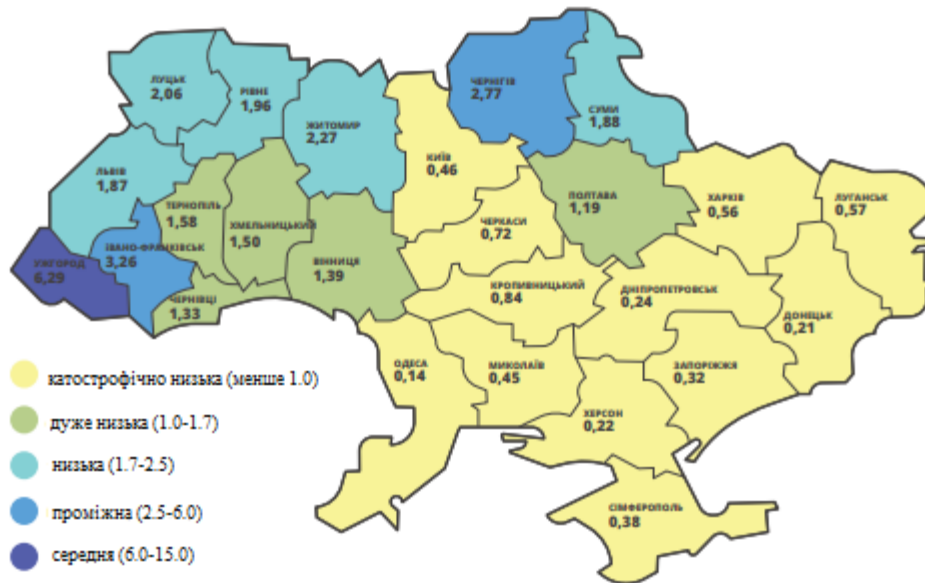

Рис. 4.1. Забезпеченість регіонів України місцевими водними ресурсами, тис. м³/рік на одну людину (Ромащенко та ін., 2020). За даними Аналіз впливу кліматичних змін на водні ресурси України (повний звіт за результатами проекту). / Сніжко С., Шевченко О., Дідовець Ю.

Згідно опитування, доступ до водопостачання позитивно оцінюють 60% проти 8% негативних відповідей. Якість питної води вважають доброю понад 57 %, поганою 11 %. Водночас доступ до каналізації також отримало більше позитивних відповідей (30,5 %) та практично однакову кількість оцінок негативних, середніх та тих хто не визначились – 23,7 %, 22,6 %, 23,3 %. При цьому питання пов'язані з водопостачанням та якістю води у відкритих питаннях щодо позитивних та негативних аспектів життя у громаді отримали однакову кількість відповідей – по 21 (це третє та шосте місце відповідно). Варто зауважити, що у негативних відповідях в більшості випадків йшлося про якість колодезної води. Таку ж кількість відповідей опитані дали і в питанні на що варто спрямувати інфраструктурні видатки (шосте місце).

У Плані заходів передбачено актуалізацію та реалізацію програм із забезпечення громади якісним водопостачанням і водовідведенням. Це сприятиме зменшенню ризиків забруднення поверхневих і підземних вод, підвищить рівень санітарно-епідеміологічної безпеки населення.

Відходи. Однією з ключових проблем є наявність стихійних сміттєзвалищ, відсутність системи сортування та практика спалювання відходів, що створює загрози для довкілля і здоров'я людей. Для вирішення цієї проблеми Стратегією передбачено проєкт «Перетвори пластик на ресурс» – створення системи переробки пластикових відходів у громаді. Це дозволить зменшити кількість відходів, що потрапляють у навколишнє середовище, та сприятиме розвитку культури повторного використання ресурсів.

Зниження біорізноманіття. Вирубка лісосмуг, скорочення зелених насаджень і деградація природних середовищ існування негативно впливають на стан біорізноманіття. Для протидії цьому громада планує розвиток мережі активних парків, облаштування громадських просторів та створення нових рекреаційних локацій. Це не лише покращить стан зелених зон, а й забезпечить їх збереження як важливого елементу природної рівноваги.

Вплив на об'єкти природно-заповідного фонду. Природно-заповідні території громади зазнають ризиків через відсутність буферних зон та вплив господарської діяльності поблизу. Це може призвести до порушення унікальних екосистем та зменшення природної цінності таких об'єктів, як Вільхівщинський заказник і елементи Смарагдової мережі. У Стратегії передбачено розробку комплексного плану просторового розвитку з проведенням стратегічної екологічної оцінки, що дасть змогу врахувати природоохоронні пріоритети при плануванні територій.

Рекреаційні ресурси. Населення громади має обмежений доступ до облаштованих зон відпочинку, водойм та зелених територій. Це знижує можливості для розвитку туризму і збереження здорового способу життя мешканців. Для покращення ситуації у Плані заходів передбачено облаштування громадських просторів на центральних площах і розвиток рекреаційної інфраструктури, зокрема встановлення громадських вбиралень і зон відпочинку.

Вразливість матеріальних активів. Соціальна інфраструктура громади характеризується високим рівнем зношеності, а дефіцит укриттів під час воєнних дій створює додаткові ризики для безпеки населення. Стратегією передбачено облаштування укриттів, встановлення пожежної та блискавкозахисної безпеки у закладах освіти і культури, а також модернізацію матеріально-технічної бази комунальних підприємств. Це сприятиме підвищенню рівня захисту населення в умовах воєнних ризиків.

Стан здоров'я населення. Населення громади стикається з обмеженим доступом до медичних послуг та потребує розширення можливостей у сфері реабілітації військових і вразливих груп. Для цього у Плані заходів передбачено придбання мобільної амбулаторії, розширення спектра медичних послуг у лікарні та створення реабілітаційного відділення. Це дозволить покращити якість медичної допомоги, підвищити рівень профілактики та забезпечити своєчасну реабілітацію.

Таблиця 4.1

Опис основних екологічних проблем і ризиків впливу на здоров'я населення

№	Екологічна проблема / ризик	Характеристика	Територіальна прив'язка	Проектні рішення Стратегії
1	Порушення земельних ресурсів	Інтенсивне сільськогосподарське використання, ерозія, зниження родючості, самовільне розорювання захисних смуг	Сільськогосподарські угіддя, балки, схиліві землі	Сприяння розвитку інноваційного екологічного сільського господарства, створення кооперативів
2	Зміни клімату	Зростання середньорічних температур, посухи, локальні підтоплення, зниження вологості ґрунтів, екстремальні погодні явища	Вся територія громади, особливо агроландшафти	Впровадження енергозберігаючих технологій
3	Забруднення атмосферного повітря	Викиди від транспорту, пил від ґрунтових доріг, локальне спалювання відходів	Населені пункти, придорожні зони	Розвиток вулично-дорожньої інфраструктури
4	Водні ресурси	Недостатня очистка стічних вод, локальне забруднення вигрібними ямами, ризик зниження якості питної води	Джерела водопостачання, прибережні території	Будівництво та ремонт систем водопостачання і водовідведення
5	Відходи	Стихійні сміттєзвалища, відсутність системи сортування, спалювання відходів	Околиці сіл, лісосмуги, балки	Створення сучасної системи поводження з ТПВ
6	Зниження біорізноманіття	Вирубка лісосмуг, зменшення зелених насаджень, деградація середовищ існування	Лісосмуги, прибережні зони, самозаліснені ділянки	Розвиток активних парків, облаштування громадських просторів
7	Вплив на об'єкти природно-заповідного фонду	Ризики від господарської діяльності поблизу, відсутність буферних зон	Вільхівщинський заказник, зелені зони, елементи Смарагдової мережі	Розроблення комплексного плану просторового розвитку території Новгород-Сіверської міської територіальної громади з проведенням стратегічної екологічної оцінки
8	Рекреаційні ресурси	Недостатня кількість облаштованих місць відпочинку, обмежений доступ до водойм та зелених зон	Паркові зони, прибережні території, сільські населені пункти	Облаштування громадських просторів і зон відпочинку
9	Вразливість матеріальних активів	Зношеність комунальної інфраструктури, дефіцит укриттів, ризики руйнування під час воєнних дій	Соціальна інфраструктура, заклади освіти та охорони здоров'я	Облаштування та утримання укриттів; Зміцнення матеріально-технічної бази комунальних підприємств
10	Стан здоров'я населення	Недостатня доступність медичних послуг, потреба у реабілітації військових та вразливих груп	Заклади охорони здоров'я, домогосподарства	Модернізація закладів охорони здоров'я; створення реабілітаційного центру

РОЗДІЛ 5

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» № 1264–ХІІ у статті 20⁴ визначено, що до компетенції обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері охорони навколишнього природного середовища належить:

а) забезпечення реалізації державної політики у сфері заповідної справи, формування, збереження та використання екологічної мережі, здійснення управління та регулювання у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду України на відповідній території;

б) участь у проведенні моніторингу стану навколишнього природного середовища;

г) реалізація повноважень у сфері оцінки впливу на довкілля відповідно до законодавства про оцінку впливу на довкілля;

г) затвердження за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, для підприємств, установ і організацій лімітів використання природних ресурсів (крім природних ресурсів загальнодержавного значення), скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище (крім скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення, навколишнього природного середовища за межами відповідної території);

д) видача дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами, викиди шкідливих речовин у навколишнє природне середовище, спеціальне використання природних ресурсів відповідно до законодавства;

д¹) реалізація повноважень у сфері стратегічної екологічної оцінки відповідно до законодавства про стратегічну екологічну оцінку;

е) вирішення інших питань у сфері охорони навколишнього природного середовища відповідно до закону.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (№ 2697–VIII від 28.02.2019). Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (№ 722/2019) має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562–VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№ 2354–VIII від 20.03.2018).

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (№ 214/95–ВР від 06.06.95) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. З 18 травня 2013 р. дозволи на спеціальне водокористування надаються не Мінприроди України, а Радою міністрів АР Крим і обласними адміністраціями (для водних ресурсів державного значення) та органами виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища АР Крим і обласними радами (для водних ресурсів місцевого значення). Водночас процедури надання таких дозволів залишилися незмінними.

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується»;
- Державні санітарні норми та правила «Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;
- наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів».

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги у сфері охорони атмосферного повітря визначаються в Законі України «Про охорону атмосферного повітря» (2707–XII від 16.10.92). Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря:

- постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та

біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря»;

- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами»;

- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок здійснення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря»;

- посібник з інвентаризації джерел викидів в атмосферне повітря;

- максимальні допустимі концентрації та «можливі рівні безпечного ефекту» для забруднюючих речовин в атмосферному повітрі для заселених територій.

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України «Про управління відходами» та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами визначаються розділом III Законом України «Про управління відходами».

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так Законом України «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560–XII від 18.09.1991) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). В разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» (№ 2059–VIII від 23.05.2017).

Також відзначена роль місцевих органів влади у реалізації екологічних програм, що стосуються моніторингу природного середовища, видачі дозволів на використання ресурсів та управління відходами. Розділ підкреслює, що інтеграція екологічних норм у плани розвитку сприятиме досягненню сталих екологічних стандартів для громади та забезпечить раціональне використання ресурсів.

У рамках стратегічної екологічної оцінки було проведено аналіз відповідності проекту Стратегії розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та Плану заходів з її реалізації екологічним цілям національної, міжнародної та регіональної політики. Такий підхід дозволяє оцінити, наскільки завдання та заходи, передбачені документом державного

планування, узгоджуються з ключовими напрямками екологічного розвитку країни та міжнародними зобов'язаннями України у сфері охорони довкілля.

Таблиця 5.1 відображає інтеграцію завдань Стратегії з цілями державної екологічної політики, європейського зеленого курсу, галузевих стратегій та регіональних програм розвитку.

Таблиця 5.1.

Відповідність проєкту Стратегії екологічним цілям національної, міжнародної та регіональної політики

Документ	Ключові екологічні цілі	Завдання Стратегії, що розглядається	Рівень відповідності ¹
Атмосферне повітря			
Національний рівень			
Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»	Викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря від пересувних джерел умовно приведені до оксиду вуглецю з урахуванням відносної агресивності основних забруднювачів зменшаться зі 100% рівня 2015 р. до 70% у 2030 році	3.3.1. Розвиток освітньої та спортивної, культурної, медичної, соціальної інфраструктури, безбар'єрного простору тощо (будівництво, капітальний ремонт, забезпечення енергоефективності, технічно-матеріального оснащення закладів, виготовлення та коригування ПКД тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення	+/-
Міжнародний рівень			
Європейський зелений курс	Зменшення забруднення повітря	3.3.1. Розвиток освітньої та спортивної, культурної, медичної, соціальної інфраструктури, безбар'єрного простору тощо (будівництво, капітальний ремонт, забезпечення енергоефективності, технічно-матеріального оснащення закладів, виготовлення та коригування ПКД тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення	+/-
Регіональний рівень			
Стратегія розвитку Чернігівської області	Екологічна безпека, адаптація до змін клімату	3.3.1. Розвиток освітньої та спортивної, культурної, медичної, соціальної інфраструктури, безбар'єрного простору тощо (будівництво, капітальний ремонт, забезпечення енергоефективності, технічно-матеріального оснащення закладів, виготовлення та коригування ПКД тощо (з урахуванням потреб	+

¹ (+) повна відповідність, (+/-) часткова відповідність, (-) невідповідність

ЗВІТ СЕО Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027

Документ	Ключові екологічні цілі	Завдання Стратегії, що розглядається	Рівень відповідності ¹
		маломобільних груп населення	
Зміна клімату			
Національний рівень			
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2024 № 483-р «Про схвалення Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024 – 2026 роках».	Адаптація до зміни клімату, підвищення опірності та зниження ризиків, пов'язаних із зміною клімату.	3.3.1. Розвиток освітньої та спортивної, культурної, медичної, соціальної інфраструктури, безбар'єрного простору тощо (будівництво, капітальний ремонт, забезпечення енергоефективності, технічно-матеріального оснащення закладів, виготовлення та коригування ПКД тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення	+/-
Міжнародний рівень			
Європейський зелений курс	Створення інноваційних методів адаптації до зміни клімату.	3.3.1. Розвиток освітньої та спортивної, культурної, медичної, соціальної інфраструктури, безбар'єрного простору тощо (будівництво, капітальний ремонт, забезпечення енергоефективності, технічно-матеріального оснащення закладів, виготовлення та коригування ПКД тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення	+/-
Регіональний рівень			
Стратегія розвитку Чернігівської області	Екологічна безпека, адаптація до змін клімату	3.3.1. Розвиток освітньої та спортивної, культурної, медичної, соціальної інфраструктури, безбар'єрного простору тощо (будівництво, капітальний ремонт, забезпечення енергоефективності, технічно-матеріального оснащення закладів, виготовлення та коригування ПКД тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення	+
Водні ресурси			
Національний рівень			
Концепція реалізації державної політики у сфері промислового забруднення, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 №402 / Плану заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від	Зменшення скидів забруднених стічних вод у водні об'єкти у 2030 р. до 5% загального обсягу скидів порівняно з 15,7% у 2015 році / залучення інвестицій у модернізацію та відновлення насосних станцій меліоративних систем, модернізація та реконструкція гідротехнічних споруд меліоративних систем	3.1.2. Забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні У т. ч. 3.1.2.4. Актуалізація та подальша реалізація програм щодо забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні	+

ЗВІТ СЕО Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027

Документ	Ключові екологічні цілі	Завдання Стратегії, що розглядається	Рівень відповідності ¹
21.10.2020 № 1567-р;			
Міжнародний			
Конвенція про охорону водно-болотних угідь (Рамсарська конвенція)	Охорона важливих водно-болотних угідь	3.1.2. Забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні	+/-
Регіональний рівень			
Стратегія розвитку Чернігівської області	Екологічна безпека, адаптація до змін клімату	3.1.2. Забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні У т. ч. 3.1.2.4. Актуалізація та подальша реалізація програм щодо забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні	+
Земельні ресурси			
Національний рівень			
Закон України «Про охорону земель» / рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, створеної згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 № 20	Забезпечення підготовки та здійснення організаційних, економічних, екологічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання та охорону земель / Підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах	1.2.1. Співпраця з представниками аграрного сектору щодо розвитку сільського господарства, у тому числі інноваційного та екологічного	+
Міжнародний			
Конвенція про охорону водно-болотних угідь (Рамсарська конвенція)	Охорона важливих водно-болотних угідь	1.1.2. Створення сприятливих умов для залучення інвесторів, ефективне управління публічними інвестиціями, стимулювання підприємницької активності громадян та розвитку їх діяльності (в т.ч. жіночого та молодіжного підприємництва) у т.ч. 1.1.1.9. Розроблення комплексного плану просторового розвитку території Новгород-Сіверської міської територіальної громади з проведенням стратегічної екологічної оцінки	+/-
Регіональний рівень			
Стратегія розвитку Чернігівської області	Екологічна безпека, адаптація до змін клімату	1.2.1. Співпраця з представниками аграрного сектору щодо розвитку сільського господарства, у тому числі інноваційного та екологічного	+
Відходи			
Національний рівень			
Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена	Визначення та розв'язання ключових проблем розвитку управління відходами в Україні на	3.2.2. Здійснення ефективного управління	+

ЗВІТ СЕО Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027

Документ	Ключові екологічні цілі	Завдання Стратегії, що розглядається	Рівень відповідності ¹
розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820 / Національного плану управління відходами до 2033 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р;	інноваційних засадах / обмеження виробництва та обігу пластикової продукції одноразового використання на території України	побутовими відходами на території громади	
Міжнародний рівень			
Європейська стратегія з управління відходами (Acquis ЄС – Директиви 2008/98/ЄС та інші) — в контексті Угоди про асоціацію Україна-ЄС	запобігання, підготовка до повторного використання, переробка, інше відновлення, видалення.	3.2.2. Здійснення ефективного управління побутовими відходами на території громади	+
Регіональний рівень			
Стратегія розвитку Чернігівської області	Екологічна безпека, адаптація до змін клімату	3.2.2. Здійснення ефективного управління побутовими відходами на території громади	+
Біорізноманіття			
Національний рівень			
Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»	Забезпечення збереження, відновлення та збалансованого використання рослинного світу України;	1.2.1. Співпраця з представниками аграрного сектору щодо розвитку сільського господарства, у тому числі інноваційного та екологічного 1.1.2. Створення сприятливих умов для залучення інвесторів, ефективного управління публічними інвестиціями, стимулювання підприємницької активності громадян та розвитку їх діяльності (в т.ч. жіночого та молодіжного підприємництва) у т.ч. 1.1.1.9. Розроблення комплексного плану просторового розвитку території Новгород-Сіверської міської територіальної громади з проведенням стратегічної екологічної оцінки	+/-
Міжнародний рівень			
Конвенція про охорону водно-болотних угідь (Рамсарська конвенція)	Охорона важливих водно-болотних угідь	1.1.2. Створення сприятливих умов для залучення інвесторів, ефективного управління публічними інвестиціями, стимулювання підприємницької активності громадян та розвитку їх діяльності (в т.ч. жіночого та молодіжного підприємництва) у т.ч. 1.1.1.9. Розроблення комплексного плану просторового розвитку території Новгород-Сіверської міської територіальної громади з	+/-

ЗВІТ СЕО Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027

Документ	Ключові екологічні цілі	Завдання Стратегії, що розглядається	Рівень відповідності ¹
		проведенням стратегічної екологічної оцінки	
Регіональний рівень			
Стратегія розвитку Чернігівської області	Екологічна безпека, адаптація до змін клімату	1.1.2. Створення сприятливих умов для залучення інвесторів, ефективне управління публічними інвестиціями, стимулювання підприємницької активності громадян та розвитку їх діяльності (в т.ч. жіночого та молодіжного підприємництва) у т.ч. 1.1.1.9. Розроблення комплексного плану просторового розвитку території Новгород-Сіверської міської територіальної громади з проведенням стратегічної екологічної оцінки	+/-
Здоров'я населення			
Національний рівень			
Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна»	Знизити на чверть передчасну смертність населення, у тому числі за рахунок упровадження інноваційних підходів до діагностики захворювань	3.1.2. Забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні 3.3.1. Розвиток освітньої та спортивної, культурної, медичної, соціальної інфраструктури, безбар'єрного простору тощо (будівництво, капітальний ремонт, забезпечення енергоефективності, технічно-матеріального оснащення закладів, виготовлення та коригування ПКД тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення). 3.4.1. Комплексне підвищення рівня безпеки населення громади	+
Міжнародний рівень			
Конституція Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ, 1946 р.)	Охорона здоров'я включає створення здорового середовища	3.1.2. Забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні 3.3.1. Розвиток освітньої та спортивної, культурної, медичної, соціальної інфраструктури, безбар'єрного простору тощо (будівництво, капітальний ремонт, забезпечення енергоефективності, технічно-матеріального	+

ЗВІТ СЕО Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027

Документ	Ключові екологічні цілі	Завдання Стратегії, що розглядається	Рівень відповідності ¹
		оснащення закладів, виготовлення та коригування ПКД тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення). 3.4.1. Комплексне підвищення рівня безпеки населення громади	
Регіональний рівень			
Стратегія розвитку Чернігівської області	Екологічна безпека, адаптація до змін клімату	3.1.2. Забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні 3.3.1. Розвиток освітньої та спортивної, культурної, медичної, соціальної інфраструктури, безбар'єрного простору тощо (будівництво, капітальний ремонт, забезпечення енергоефективності, технічно-матеріального оснащення закладів, виготовлення та коригування ПКД тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення). 3.4.1. Комплексне підвищення рівня безпеки населення громади	+

Отримані результати свідчать про достатню узгодженість Стратегії та Плану заходів з її реалізації з екологічними цілями різних рівнів. Запропоновані завдання та заходи не лише відповідають національним пріоритетам у сфері охорони довкілля, а й підтримують зобов'язання України за міжнародними договорами та регіональними програмами. Це створює передумови для сталого розвитку громади, підвищення її екологічної стійкості та покращення умов життєдіяльності населення.

У майбутньому громаді варто врахувати заходи з відновлення та розширення захисних лісових насаджень (полезахисних смуг, прибережних лісів, зелених коридорів), оскільки вони виконують важливі екологічні функції – зменшують ерозію ґрунтів, зберігають вологість та мікроклімат, сприяють збереженню біорізноманіття й підвищують стійкість агроландшафтів до кліматичних змін, водночас покращуючи умови ведення сільського господарства та екологічну безпеку громади.

РОЗДІЛ 6

ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

Реалізація Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027 передбачає втілення низки проєктних рішень у сферах економіки, інфраструктури, соціальних послуг, охорони здоров'я та туризму. Більшість запланованих заходів мають переважно позитивні екологічні та соціальні наслідки, проте окремі рішення можуть супроводжуватись вторинними, кумулятивними або локальними негативними впливами, якщо не будуть дотримані природоохоронні принципи.

У короткостроковій перспективі (1 рік) ймовірні тимчасові негативні наслідки, пов'язані з реалізацією інфраструктурних проєктів: порушення ґрунтів при будівництві, локальне забруднення повітря, підвищення шуму, ризик знищення місцевої рослинності при прокладанні комунікацій або ремонті доріг. Такі впливи є зворотними за умови належної рекультиваци та дотримання будівельних норм.

У середньостроковій перспективі (3–5 років) очікується посилення навантаження на земельні ресурси через реалізацію інвестиційних проєктів, розвиток туризму. Без належного екологічного моніторингу можливі вторинні наслідки, зокрема фрагментація природних середовищ, зниження рекреаційної цінності заплавлених територій, зростання навантаження на інженерні мережі та очисні споруди. Водночас саме в середньостроковій перспективі почне проявлятися позитивний синергійний ефект від впровадження роздільного збору відходів, енергоефективності, модернізації водопостачання та водовідведення, а також розвитку охорони здоров'я.

У довгостроковій перспективі (10–15 років) передбачається переважно сталий позитивний ефект від реалізації більшості цілей Стратегії та Плану заходів. Завдяки впровадженню зелених зон, модернізації медичної та транспортної інфраструктури громада отримає екологічну стабільність, покращення мікроклімату та санітарних умов, а також зменшення екологічно обумовлених захворювань населення. Очікується також формування екологічно орієнтованої культури у мешканців громади, що підвищить адаптивність громади до змін клімату та екосистемних загроз.

У тривалій перспективі (50–100 років) за умови збереження екологічного курсу розвиток громади матиме незворотно позитивний ефект у вигляді підвищення якості життя, збереження природних ресурсів, біорізноманіття та здоров'я населення. У разі ж недотримання принципів збалансованого використання земель і водних ресурсів можливі довгострокові негативні

сценарії, зокрема деградація ґрунтів, обміління водойм, забруднення підземних вод і втрата екосистемних функцій природних ландшафтів.

Варто зазначити, що реалізація проєктів без належної екологічної оцінки або з порушенням природоохоронних вимог може спричинити кумулятивні та синергічні ризики – наприклад, при поєднанні зростання викидів із транспортного сектору, розширення площ під забудову та недостатньої кількості захисних зелених насаджень.

Щодо здоров'я населення, більшість заходів Стратегії та Плану заходів матимуть прямий позитивний вплив: покращення медичних послуг, підвищення безпеки (укриття), покращення якості повітря, водопостачання та поводження з відходами. Водночас потенційні негативні наслідки – це ризик контактів з неочищеними стічними водами, збільшення кількості шуму й пилу, недостатня кількість зелених зон у житлових районах.

Отже, реалізація розвитку Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027 передбачає як позитивні, так і негативні, тимчасові й довготривалі наслідки для довкілля та здоров'я населення. Впливи залежать від характеру запланованих заходів, їх просторового охоплення, тривалості реалізації та рівня екологічної відповідальності.

Постійні позитивні наслідки:

✓ Формування екологічно свідомого управління відходами: розвиток системи сортування, ліквідація стихійних звалищ.

✓ Модернізація медичних і соціальних закладів, що сприяє довготривалому підвищенню якості життя населення.

✓ Впровадження відновлюваних джерел енергії та енергоефективності, що зменшує викиди та тиск на атмосферу і клімат.

Тимчасові позитивні наслідки:

✓ Поліпшення естетичного вигляду територій внаслідок ремонтів та благоустрою об'єктів культурної спадщини.

Постійні негативні наслідки (за умов відсутності природоохоронних заходів):

✓ Фрагментація природних оселищ унаслідок розширення забудови або несанкціонованого землекористування.

✓ Знищення малих водойм і заболочених територій при відсутності охоронного статусу.

✓ Кумулятивне виснаження ґрунтових вод і деградація ґрунтів, якщо не будуть враховані потреби у відновленні екосистем і лісосмуг, у тому числі без впровадження екологічного сільського господарства.

Тимчасові негативні наслідки:

✓ Локальне забруднення повітря і шумове навантаження під час проведення дорожньо-будівельних робіт.

✓ Порушення ґрунтового покриву, видалення рослинності та підвищення запиленості у процесі реконструкції комунікацій.

✓ Інтенсифікація тиску на медичні послуги під час впровадження нових програм без достатнього кадрового забезпечення.

Таким чином, реалізація Стратегії здебільшого спрямована на довготривалі позитивні екологічні та соціальні наслідки, проте її ефективність залежатиме від того, наскільки своєчасно будуть враховані ризики тимчасових негативних впливів і реалізовані заходи з їх пом'якшення та компенсації.

З метою виявлення потенційних екологічних ризиків і наслідків реалізації Стратегії розвитку та відповідного Плану заходів було здійснено аналіз очікуваного впливу за ключовими компонентами довкілля, матеріальними активами, здоров'ям населення, культурною спадщиною та транскордонними аспектами (табл. 6.1).

Стратегічна ціль 1. Ефективна підтримка економічного розвитку громади. Розвиток підприємництва та інвестиційної діяльності може супроводжуватися збільшенням транспортних перевезень, що призведе до зростання викидів в атмосферне повітря, утворення шумового забруднення та підвищення навантаження на дорожню інфраструктуру. Крім того, розширення земель під нові інвестиційні проекти здатне спричинити скорочення зелених насаджень, руйнування захисних лісосмуг та деградацію ґрунтів. Туристична активність і проведення масових заходів без належного екологічного супроводу може збільшувати рекреаційний тиск на природні та культурні ресурси громади, що загрожує їхньому поступовому виснаженню.

Стратегічна ціль 2. Забезпечення доступу мешканців до різноманітних суспільних послуг. Будівництво нових закладів освіти, культури, соціального захисту та охорони здоров'я неминуче супроводжується використанням значних обсягів будівельних матеріалів і утворенням будівельних відходів, що створює додатковий тиск на систему поводження з ТПВ. Інтенсивне функціонування спортивних і культурних об'єктів може сприяти підвищенню рівня шумового забруднення, а також суттєво збільшувати енергоспоживання.

Стратегічна ціль 3. Забезпечення високих стандартів життя та безпеки на території громади. Масштабні проекти з ремонту та реконструкції доріг, будівель освітньої, культурної й медичної інфраструктури супроводжуються підвищеним рівнем пилового та шумового забруднення, а також збільшенням викидів від будівельної техніки. Використання твердопаливних котелень, навіть у сучасному блочно-модульному форматі, може спричиняти зростання викидів продуктів згоряння, якщо не впроваджено достатньо ефективні фільтри та системи контролю. Крім того, облаштування укриттів та розвиток нових об'єктів інфраструктури може частково відбуватися за рахунок скорочення площі зелених зон та порушення природних територій.

Отже, реалізація Стратегії розвитку громади за всіма стратегічними цілями має потенційні екологічні ризики, що варіюються від помірних до значних залежно від характеру заходів та територій їх реалізації. Найбільш уразливими є компоненти довкілля, пов'язані із землекористуванням, водними ресурсами, біорізноманіттям і якістю атмосферного повітря.

Таблиця 6.1

Ймовірні наслідки для довкілля та здоров'я населення від реалізації Стратегії та Плану заходів з її реалізації

Стратегічна ціль	Опис факторів впливу	Біорізноманіття		Земельні ресурси та ґрунти	Клімат	Атмосферне повітря	Водні ресурси	Матеріальні активи	Культурна спадщина	Природоохоронні території (у т.ч. елементи Смарагдової мережі)	Здоров'я населення	Транс-кордонні наслідки
		Флора	Фауна									
Стратегічна ціль 1. Ефективна підтримка економічного розвитку громади	<p>Розвиток інфраструктури для залучення інвестицій і проведення ярмаркової діяльності може спричинити зростання кількості транспортних перевезень, що підвищує рівень викидів у повітря та шумове навантаження.</p> <p>Активне використання земель під нові проекти може призвести до скорочення зелених насаджень і деградації ґрунтів.</p> <p>Туристична діяльність (фестивали, ревіталізація історичних об'єктів) може створювати рекреаційне навантаження на культурні та природні ресурси без належного контролю.</p>											
Стратегічна ціль 2. Забезпечення доступу мешканців до різноманітних суспільних послуг високої якості та підтримка різних категорій мешканців, ВПО, ветеранів та їх родин	<p>Будівництво нових об'єктів освіти, культури, соціальної сфери потребує значних обсягів будівельних матеріалів, що призводить до утворення будівельних відходів і збільшення навантаження на полігони.</p> <p>Розвиток спортивних та культурних локацій може супроводжуватися шумовим забрудненням та зростанням енергоспоживання.</p> <p>Активне облаштування громадських просторів і транспортних послуг може сприяти</p>										?	

ЗВІТ СЕО Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027

Стратегічна ціль	Опис факторів впливу	Біорізноманіття	Земельні ресурси та	Клімат	Атмосферне повітря	Водні ресурси	Матеріальні	Культурна спадщина	Природоохоронні	Здоров'я населення	Транс-кордонні
	збільшенню споживання води та енергії, що підвищує навантаження на природні ресурси.										
Стратегічна ціль 3. Забезпечення високих стандартів життя та безпеки на території громади	<p>Масштабні роботи з реконструкції будівель і доріг супроводжуються тимчасовим підвищенням рівня пилу, шуму та викидів у повітря.</p> <p>Розвиток котелень на твердому паливі може сприяти зростанню викидів продуктів згоряння при недостатньому контролі за їх екологічністю.</p> <p>Улаштування нових об'єктів інфраструктури й укриттів може призвести до порушення природних територій і скорочення площі зелених зон.</p>										

	Ймовірні значні негативні наслідки		Помірні негативні наслідки		Відсутність негативних наслідків або позитивні наслідки	?	Значення впливу не може бути оцінено з певністю
--	------------------------------------	--	----------------------------	--	---	---	---

РОЗДІЛ 7

ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Одним із ключових завдань стратегічної екологічної оцінки є визначення заходів, необхідних для запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення, які можуть виникнути внаслідок реалізації документа державного планування. У контексті реалізації Стратегії розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації такі заходи є особливо важливими, оскільки обсяг запланованих перетворень охоплює просторовий розвиток, інженерну, соціальну, транспортну та екологічну інфраструктуру, що може істотно впливати на стан природного середовища.

Одним із ключових завдань стратегічної екологічної оцінки є визначення заходів, необхідних для запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення, які можуть виникнути внаслідок реалізації документа державного планування. Таблиця 7.1 Звіту систематизує відповідні заходи, включені до Стратегії розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації, які охоплюють основні складові природного середовища та життєвого простору громади.

Таблиця 7.1 узагальнює заходи, які передбачено Стратегією розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади з метою запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я населення. У ній відображено, що громада приділяє увагу модернізації інфраструктури, енергоефективності, удосконаленню систем водопостачання та водовідведення, управлінню відходами, збереженню об'єктів культурної спадщини та підвищенню рівня безпеки.

Водночас, для забезпечення довгострокової екологічної стійкості у майбутньому доцільно посилити напрямки, пов'язані з адаптацією до змін клімату, збереженням біорізноманіття, охороною ґрунтів, раціональним використанням і захистом водних ресурсів, а також передбачити заходи з відновлення та створення захисних лісових насаджень. Це дозволить не лише мінімізувати існуючі ризики, але й сформуванати основу для сталого розвитку громади в умовах сучасних екологічних викликів.

Аналіз заходів, передбачених Стратегією розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади та Плану заходів з її реалізації, свідчить, що громада вже робить суттєві кроки у напрямку зменшення екологічних ризиків шляхом розвитку енергоефективної інфраструктури, модернізації систем водопостачання та водовідведення, поліпшення управління відходами та охорони культурної спадщини.

Таблиця 7.1

Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків

Складові довкілля, в тому числі здоров'я населення	Заходи, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків передбачені Стратегією
Атмосферне повітря	<p>3.3.1. Розвиток освітньої та спортивної, культурної, медичної, соціальної інфраструктури, безбар'єрного простору тощо (будівництво, капітальний ремонт, забезпечення енергоефективності, технічно-матеріального оснащення закладів, виготовлення та коригування ПКД тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення</p> <p>3.1.1. Розвиток дорожньої і навколорожньої інфраструктури, в т.ч. тротуари, освітлення, розмітка тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення)</p> <p>У т.ч. Проведення аналізу стану доріг та навколорожньої інфраструктури по всій території громади, розробка та реалізація плану ремонтів і модернізації доріг і навколо дорожньої інфраструктури, в т.ч. тротуари, освітлення, розмітка тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення)</p>
Водні ресурси	<p>3.1.2. Забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні (у т.ч. 3.1.2.4. Актуалізація та подальша реалізація програм щодо забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні).</p>
Земельні ресурси	<p>1.2.1. Співпраця з представниками аграрного сектору щодо розвитку сільського господарства, у тому числі інноваційного та екологічного</p> <p>3.2.2. Здійснення ефективного управління побутовими відходами на території громади</p>
Надра	<p>2.4.1. Забезпечення ефективною взаємодією з мешканцями громади та регулярного вивчення громадської думки з урахуванням інклюзивності та принципів гендерної рівності</p>
Відходи	<p>3.2.2. Здійснення ефективного управління побутовими відходами на території громади</p>
Біорізноманіття (флора та фауна, у т.ч. елементи Смарагдової мережі)	<p>1.2.1. Співпраця з представниками аграрного сектору щодо розвитку сільського господарства, у тому числі інноваційного та екологічного</p> <p>1.1.2. Створення сприятливих умов для залучення інвесторів, ефективне управління публічними інвестиціями, стимулювання підприємницької активності громадян та розвитку їх діяльності (в т.ч. жіночого та молодіжного підприємництва), а саме 1.1.1.9. Розроблення комплексного плану просторового розвитку території Новгород-Сіверської міської територіальної громади з проведенням стратегічної екологічної оцінки</p>
Природно-заповідний фонд (у т.ч. елементи Смарагдової мережі)	<p>1.2.1. Співпраця з представниками аграрного сектору щодо розвитку сільського господарства, у тому числі інноваційного та екологічного</p>

ЗВІТ СЕО Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027

Складові довкілля, в тому числі здоров'я населення	Заходи, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків передбачені Стратегією
	<p>1.1.2. Створення сприятливих умов для залучення інвесторів, ефективне управління публічними інвестиціями, стимулювання підприємницької активності громадян та розвитку їх діяльності (в т.ч. жіночого та молодіжного підприємництва), а саме 1.1.1.9. Розроблення комплексного плану просторового розвитку території Новгород-Сіверської міської територіальної громади з проведенням стратегічної екологічної оцінки</p>
Об'єкти культурної спадщини	<p>1.3.1. Створення сприятливих умов для розвитку туризму у громаді У т.ч. 1.3.1.4. Організація та проведення заходів, спрямованих на популяризацію туристичного потенціалу, налагодження співпраці з туристичними кампаніями (з представленням інформації щодо доступності об'єктів для маломобільних груп населення)</p> <p>1.3.1. Створення сприятливих умов для розвитку туризму у громаді (у т.ч. 1.3.1.5. Ремонт та реставрація об'єктів культурної спадщини (з урахуванням потреб маломобільних груп населення), у т.ч. будівлі Новгород-Сіверської міської бібліотеки (кол. Будинок купця Медведєва) у м. Новгород-Сіверський, вул. Захисників України, 10</p> <p>1.3.1.6. Реставрація пам'ятки архітектури національного значення "Триумфальна брама (Арка)" у м. Новгород-Сіверський</p>
Матеріальні активи	<p>3.3.1. Розвиток освітньої та спортивної, культурної, медичної, соціальної інфраструктури, безбар'єрного простору тощо (будівництво, капітальний ремонт, забезпечення енергоефективності, технічно-матеріального оснащення закладів, виготовлення та коригування ПКД тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення)</p>
Здоров'я населення та безпека населення	<p>3.1.2. Забезпечення потреб громади в якісному водопостачанні та водовідведенні</p> <p>3.3.1. Розвиток освітньої та спортивної, культурної, медичної, соціальної інфраструктури, безбар'єрного простору тощо (будівництво, капітальний ремонт, забезпечення енергоефективності, технічно-матеріального оснащення закладів, виготовлення та коригування ПКД тощо (з урахуванням потреб маломобільних груп населення).</p> <p>3.4.1. Комплексне підвищення рівня безпеки населення громади</p>
Зміна клімату	<p>3.3.1. Розвиток освітньої та спортивної, культурної, медичної, соціальної інфраструктури, безбар'єрного простору тощо (будівництво, капітальний ремонт, забезпечення енергоефективності, технічно-матеріального оснащення закладів, виготовлення та коригування ПКД</p>

Водночас, для досягнення довгострокових результатів варто посилити акценти на адаптаційних заходах до змін клімату, охороні та відновленні ґрунтів, збереженні водних ресурсів, підтриманні біорізноманіття та відновленні захисних лісових насаджень. Інтеграція цих напрямків у стратегічне планування дозволить знизити вразливість громади до сучасних і майбутніх екологічних викликів та сприятиме сталому розвитку території.

Для забезпечення їхньої ефективності у довгостроковій перспективі рекомендується: забезпечити моніторинг реалізації природоохоронних рішень, уточнити охоронні режими в межах Смарагдової мережі, що підлягають особливій охороні в Європі та розміщені на офіційному сайті Ради Європи: <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-viewer> А також розробити індикатори оцінки успішності впроваджених заходів. Це дозволить зміцнити екологічну безпеку та забезпечити реальний вплив на якість життя мешканців громади. Загалом, запропоновані заходи є важливим кроком до сталого майбутнього громади, але їх ефективність значною мірою залежатиме від належного планування, виконання та моніторингу реалізації.

РОЗДІЛ 8

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ)

У процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки (СЕО) проєкту Стратегії розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027 було розглянуто кілька сценаріїв розвитку, які демонструють можливі моделі впровадження державної регіональної політики на місцевому рівні. Альтернативи оцінювалися з огляду на потенційний вплив на довкілля, здоров'я населення, економічну ефективність і сталість розвитку, а також відповідність екологічній політиці держави та міжнародним зобов'язанням України.

Робочою групою були розглянуті альтернативи:

1. Нульовий сценарій (відсутність реалізації Стратегії та Плану заходів).

Передбачає відмову від впровадження Стратегії. У такому випадку громада функціонуватиме без системного планування, що призведе до подальшої зупинки розвитку, хаотичної забудови, поглиблення екологічних проблем (деградація ґрунтів, накопичення відходів, виснаження водних ресурсів), втрати біорізноманіття та відсутності механізмів адаптації до змін клімату.

2. Оптимістичний сценарій (повна реалізація Стратегії та Плану заходів). Реалізація усіх запланованих програм і проєктів. Цей підхід дозволяє досягти максимального позитивного ефекту для громади: підвищення якості послуг, залучення інвесторів, стимулювання економіки, екологічна модернізація, зміцнення соціальної інтеграції та сталого управління відходами.

3. Адаптивний сценарій (часткова реалізація Стратегії та Плану заходів).

Передбачає впровадження найбільш пріоритетних заходів у межах наявних ресурсів громади. Такий підхід забезпечує гнучкість, знижує навантаження на бюджет, дозволяє уникнути надмірних екологічних ризиків, проте не забезпечує повного ефекту стратегічного впливу. Вірогідними залишаються дисбаланси між територіями громади, нерівномірне охоплення природоохоронними заходами, фрагментарна реалізація інфраструктурних рішень.

Обґрунтування обраної альтернативи. Порівняльний аналіз засвідчив, що оптимістичний сценарій повної реалізації Стратегії та Плану заходів є найбільш виправданим у довгостроковій перспективі (табл. 8.1). Він дає змогу забезпечити комплексний підхід до сталого розвитку, інтегрувати екологічні та соціальні завдання, сформувані стійку систему адаптації до змін клімату, зберегти природну спадщину та реалізувати цілі національної і європейської екологічної політики.

Таблиця 8.1

Альтернативи, що розглядалися, та обґрунтування обраної альтернативи

№	Альтернатива	Ключові складові	Ключові переваги та недоліки	Обрана альтернатива та її обґрунтування
1	Нульова альтернатива	Відсутність затвердженої Стратегії	Переваги: збереження статус-кво, мінімальні витрати. Недоліки: відсутність системного розвитку, зростання екологічних ризиків.	<i>Не рекомендована</i> через значні екологічні, соціальні та економічні втрати.
2	Альтернатива, запропонована в проєкті	Повна реалізація усіх заходів Стратегії	Переваги: комплексний розвиток, екологічна модернізація, покращення якості життя. Недоліки: значні потреби в ресурсах та координації.	<i>Рекомендована</i> як найбільш виправдана в контексті сталого розвитку та збереження довкілля.
3	Адаптивна альтернатива	Часткова реалізація ключових заходів	Переваги: гнучкість реалізації, реалістичність. Недоліки: обмежений ефект, нерівномірність впровадження змін.	<i>Може застосовуватись</i> у випадку обмеженого фінансування, але потребує пріоритезації екологічних рішень.

Стратегічна екологічна оцінка проводилася відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» та з урахуванням Методичних рекомендацій Міндовкілля щодо здійснення СЕО документів державного планування. Аналіз здійснювався на основі вивчення тексту Стратегії, Плану заходів, відповідної містобудівної, екологічної, демографічної та статистичної інформації, а також доповідей про стан довкілля в Чернігівській області. Процес включав:

- ✓ ідентифікацію потенційних впливів на компоненти довкілля;
- ✓ визначення найбільш уразливих територій та ресурсів;
- ✓ розроблення рекомендацій для зменшення або уникнення негативного впливу;
- ✓ оцінку узгодженості цілей Стратегії з чинними екологічними політиками;
- ✓ визначення системи моніторингу.

Ускладнення. У ході СЕО було виявлено низку обмежень, зокрема:

- ✓ недостатність детальної просторової інформації про природоохоронні території та стан окремих екосистем на рівні громади;

ЗВІТ СЕО Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027

✓ відсутність локальних індикаторів моніторингу стану довкілля, які дозволили б оцінити ефективність заходів у динаміці;

✓ обмеженість технічних засобів та ресурсів для моделювання кумулятивних впливів, зокрема у сферах впливу на ґрунти, кліматичні ризики та біорізноманіття.

Зокрема, як зазначено в доповіді про стан навколишнього природного середовища Чернігівської області у 2023 році у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, згідно з положеннями Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» фізичні особи, фізичні особи-підприємці, юридичні особи під час воєнного стану або стану війни та протягом трьох місяці після його припинення мають право не подавати статистичну та фінансову звітність. Ураховуючи зазначену норму, частина респондентів, які були залучені до участі у державних статистичних спостереженнях, скористалася цим правом і не подала звіти, що унеможливило формування органами державної статистики об'єктивної інформації по окремих статистичних показниках. Незважаючи на ці складнощі, оцінку було здійснено на основі наявних даних та з урахуванням принципу обережності.

Ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення при здійсненні стратегічної екологічної оцінки не виявлено.

РОЗДІЛ 9 ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час реалізації Стратегії, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» громада у межах компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет, *вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки* та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

Постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1272 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення» визначає основні вимоги організації та здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

З метою забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля, у тому числі за станом здоров'я населення, громада визначає: зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу, та строки їх виконання; кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення; кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення; методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати; періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями; засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку.

Екологічні індикатори для моніторингу виконання Стратегії наведено в таблиці 9.1.

Таблиця 9.1.

Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Стратегії та Плану заходів для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Компонент довкілля / сфера впливу	Показник для моніторингу	Індикатор	Одиниця виміру	Метод збору інформації	Періодичність	Відповідальні за моніторинг
Атмосферне повітря	Рівень концентрації PM10, NO ₂	Кількість перевищень ГДК, середньорічна концентрація	мкг/м ³	Мобільні екостанції, лабораторії екологічного моніторингу	Щороку	КП «Добробут», міська рада, підрядні організації
Водні ресурси	Якість поверхневих і підземних вод (нітрати, БСК ₅)	Частка проб, що перевищують нормативи	мг/дм ³	Лабораторні дослідження джерел водопостачання та водойм	Щороку	Відділ житлово-комунального господарства міської ради, КП, ТОВ «Комунальник»
Земельні ресурси	Частка деградованих / еродованих земель	% деградованих земель від загальної площі	% / га	Дані Держгеокадастру, супутниковий моніторинг (NDVI)	Раз на 2 роки	Відділ містобудування та архітектури міської ради, Звіти відділу земельних відносин міської ради
Відходи	Обсяг утворених твердих побутових відходів (ТПВ)	Тонн на особу в рік; % відходів, які відсортовано	тонн/рік	Звітність комунального підприємства	Щороку	КП «Добробут»
	Кількість встановлених контейнерів для роздільного збору сміття	Кількість встановлених контейнерів; покриття (% населених пунктів)	од./%	Звітність комунального підприємства	Щороку	

ЗВІТ СЕО Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів з її реалізації у 2025-2027

Природно-заповідний фонд	Площа територій ПЗФ	Зміна площ (збільшення / зменшення)	га	Дані екоінвентаризацій, супутникові знімки, реєстр ПЗФ	Щороку	Міська рада, підрядні організації
Культурна спадщина	Стан об'єктів спадщини	Частка об'єктів, які потребують реставрації	% / шт	Інвентаризація, акти обстеження	Раз на 2 роки	<i>Відділ культури і туризму міської ради</i>
Зміна клімату / енергоефективність	Кількість будівель в яких впроваджено термомодернізаційні заходи	Частка бюджетних об'єктів з впровадженими заходами	шт./ %	Звітність КП, акти виконаних робіт	Щороку	Звіт відділу житлово-комунального господарства міської ради
Здоров'я населення	Рівень захворюваності (дихальна, онкологія, серцево-судинні захворювання)	Випадків на 1000 осіб, кількість осіб, %	випадків/1000 осіб, кількість осіб або %	Дані центрів первинної медико-санітарної допомоги	Щороку	КНП «Новгород-Сіверський міський Центр ПМСД»
Матеріальні активи	Дорожнє покриття	Протяжність автомобільних доріг комунальної власності, де проведені роботи з капітального будівництва та реконструкції	км	Акти техобстеження, паспортизація	Раз на 2 роки	Відділ житлово-комунального господарства міської ради
Туризм та рекреація	Площа облаштованих територій відпочинку	Площа зелених зон / скверів / туристичних маршрутів	га / од./шт	Звітність КП, плани благоустрою	Щороку	Відділ культури і туризму міської ради

Перш за все, реалізація стратегії розвитку громади потребує систематичного моніторингу її впливу на довкілля та здоров'я населення. Метою такого моніторингу є не лише відстеження змін, але й оперативне усунення несприятливих наслідків. Це дозволяє зберегти екологічну безпеку та сприяти сталому розвитку громади, забезпечуючи баланс між економічним зростанням та захистом навколишнього середовища.

Система моніторингу включає визначення кількісних та якісних показників стану довкілля, які відображають основні аспекти екологічного стану громади. Періодичність вимірювань і методи оцінки розроблені таким чином, щоб моніторинг був ефективним і своєчасним. Серед показників, що підлягають відстеженню, є рівень забруднення повітря, стан водних ресурсів, рівень озеленення, стан ґрунтів і рівень захворюваності населення. Такий підхід забезпечує всебічну оцінку впливу стратегії на довкілля.

Законодавча база України зобов'язує громади щорічно публікувати результати моніторингу та вносити їх до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки. У разі виявлення негативних наслідків, що не були передбачені стратегією, повинні вживатися відповідні заходи для їх пом'якшення.

Також при реалізації Стратегії необхідно враховувати:

- формування, збереження та раціональне, невиснажливе використання екологічної мережі, яке регулюється Законом України «Про екологічну мережу України» (відповідно до пункту 4 статті 15 Закону України «Про екологічну мережу» регіональні та місцеві схеми формування екомережі, програми у сфері формування, збереження та використання екомережі є основою для розроблення усіх видів проектної документації при здійсненні землеустрою, розробці містобудівної документації, а також здійсненні господарської та іншої діяльності;

- при реалізації планованої діяльності забезпечується виконання вимог Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»;

- розміщення і будівництво об'єктів здійснюється відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 № 173 «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів», який зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 24.06.1996 за №379/1404 (далі - ДСП № 173).

Резюме нетехнічного характеру

1) Стратегія розвитку Новгород-Сіверської міської територіальної громади до 2027 року та План заходів на 2025–2027 роки спрямовані на відновлення та модернізацію громади в умовах воєнних викликів. Документ поєднує економічний розвиток, відновлення інфраструктури, поліпшення якості життя населення та впровадження екологічно збалансованих практик. Він узгоджений із державними й регіональними програмами розвитку та враховує принципи сталого розвитку.

2) Поточний стан довкілля громади характеризується наявністю значного природного потенціалу, але й низкою екологічних проблем. До них належать деградація ґрунтів, зростання кількості стихійних сміттєзвалищ, зношеність комунальної інфраструктури, погіршення якості водних ресурсів та втрати біорізноманіття. Водночас існує потреба у відновленні соціальної інфраструктури, охороні здоров'я та адаптації до змін клімату .

3) Реалізація заходів Стратегії матиме переважно позитивний ефект: модернізація транспортної та водної інфраструктури, розвиток екологічного сільського господарства, відновлення культурної спадщини та створення громадських просторів. Негативні наслідки можуть виникати під час будівництва – це локальні забруднення, шум, пил та тимчасові зміни землекористування, які мають короткостроковий і обмежений характер .

4) Основними екологічними проблемами громади визначено: деградацію земель, забруднення повітря, накопичення відходів, кліматичні ризики та наслідки воєнних дій. Для їх подолання запропоновано впровадження розвитку енергоефективності, створення сучасної системи управління відходами та підтримку екологічного сільського господарства .

5) Стратегія враховує екологічні зобов'язання України та узгоджується з міжнародними документами, зокрема Європейським зеленим курсом. Вона охоплює сфери охорони атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунтів, управління відходами та збереження біорізноманіття. Документ підкреслює важливість інтеграції екологічних норм у плани розвитку та раціонального використання ресурсів .

6) За результатами оцінки, довгострокові наслідки реалізації Стратегії будуть позитивними: модернізація інфраструктури, підвищення якості послуг, поліпшення стану довкілля та здоров'я населення. Водночас можливі ризики стосуються ущільнення забудови, фрагментації природних територій і підвищеного навантаження на водні ресурси, які можна мінімізувати завдяки сучасним екотехнологіям .

7) Для запобігання негативним впливам передбачено: впровадження системи управління ТПВ, енергомодернізацію будівель, утеплення та сучасні системи опалення, реконструкцію водопостачання і водовідведення. Такі заходи сприятимуть зменшенню антропогенного навантаження та підвищенню екологічної безпеки .

8) У процесі оцінки розглядалися три сценарії: нульовий (без реалізації), оптимістичний (повна реалізація) та адаптивний (з урахуванням ресурсних обмежень). Найбільш реалістичним визначено адаптивний підхід. Серед обмежень відзначено дефіцит сучасних екологічних даних і труднощі воєнного стану .

9) Моніторинг реалізації Стратегії охоплюватиме оцінку стану повітря, води, ґрунтів, біорізноманіття, відходів, зелених насаджень та здоров'я населення. Це дозволить вчасно коригувати заходи, реагувати на екологічні виклики й забезпечити збалансований розвиток громади .

Список використаних джерел

Закон України "Про стратегічну екологічну оцінку". URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>

Методичні рекомендації щодо здійснення стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації. Затверджені Наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 18 жовтня 2023 року № 705. URL: <https://mepr.gov.ua/nakaz-mindovkillya-705-vid-18-10-2023/>

Щорічна доповідь про стан навколишнього природного середовища Чернігівської області у 2023 році. *Департамент екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації*. URL <https://eco.cg.gov.ua/index.php?id=15801&tp=1&pg>.

Інформаційна довідка. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-03/den-vody.pdf>.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

Історична довідка | Коропська громада, Чернігівська область, Новгород-Сіверський район. *Коропська громада - вітаємо на офіційному вебсайті*. URL: <https://koropska-gromada.gov.ua/istorichna-dovidka-18-39-07-07-02-2017/>.

Аналітичний звіт «Базове дослідження стану та напрямів розвитку екологічної політики України та перспектив посилення участі організацій громадянського суспільства у розробці та впровадженні політик, дружніх до довкілля». Київ, 2019. 117 с. URL: https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2019/12/baseline-research_report_publishing-dec-2019.pdf.

Концепція реалізації державної політики у сфері промислового забруднення, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 №402 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/402-2019-%D1%80#Text>

Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

Коропська селищна рада. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/koropselrada/>.

Аналіз впливу кліматичних змін на водні ресурси України. За даними сайту Екодія URL: <https://ecoaction.org.ua/vodnist.html>

Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 932 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2016-%D1%80#Text>

Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text>

Аналіз впливу кліматичних змін на водні ресурси України (повний звіт за результатами проекту). / Сніжко С., Шевченко О., Дідовець Ю. // Центр екологічних ініціатив «Екодія», 2021, 68 с. URL: <https://ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2021/06/analiz-vplyvu-vodni-resursy-full.pdf>

Закон України «Про охорону земель» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>

Тимчук К. Вплив агровиробництва на екосистеми та здоров'я людей. Буковинський державний медичний університет URL: <http://surl.li/oilspb>

Екологічна відповідальність. Сайт Нафтогазу Укргазвидобування URL: <https://ugv.com.ua/uk/page/ekologicna-vidpovidalnist>

Закон України «Онови законодавства України про охорону здоров'я» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

Степанчук О.Ю., Мельник-Шамрай В.В. вплив сільського господарства на довкілля URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/40-1.pdf>

Як війна впливає на природу України чому збереження й відновлення природних екосистем є важливим у повоєнному відновленні. За даними сайту Екодія <https://ecoaction.org.ua/iak-vijna-vplyvaie-na-pryrodu.html>

Райцен Є.О. Степанчук О.В., Степанчук І.М. Екологічні фактори і транспортно-планвальні характеристики міста URL: <http://surl.li/oilvw>

Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи. №1-2 (187-188) 2022. URL: https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_2022_ukr_full.pdf

Hansjoerg P. Kunc, Rouven Schmidt. The effects of anthropogenic noise on animals: a meta-analysis. <https://doi.org/10.1098/rsbl.2019.0649>